

slovenski čebelar

SLOVENSKI ČEBELAR

GLASILO ČEBELARSKIH ORGANIZACIJ
SLOVENIJE

Št. 12 1. december 1977 Leto 79

VSEBINA

Leopold Debevc: Ob jubileju Slovenskega čebelarja (Slov. čeb. 1948)	397	Tilka Jamnik: Eukaliptus (pr.)	427
Mitja Vošnjak: XXVI. mednarodni čebelarški kongres v Adelaide	401	Orlica (pr.)	429
Dr. Jovan Kulinčević: Čebelarstvo v boju proti eroziji zemljišča	403	Julij Mayer: Blagodejni učinki zadelavine	428
Anton Rozman: Nekaj zanimivosti s poti	406	IZ DRUŠTVENEGA ŽIVLJENJA	
Inž. Jože Babnik: Čebelarjeva opravila v decembru	412	Pripravimo se na proslavo osemdesetletnice ZČDS	430
Matija Božič: Resna beseda ob dvanajsti uri (nadaljevanje)	417	Lojze Obržan: Nekaj o zgodovini ČD Laško	431
Martin Mencej: Pomembna jubileja tudi na mednarodnem poprišču	419	OSMRTNICA	
Strokovno izpopolnjevanje čebelarjev v zimskih mesecih	421	BILTEN MEDEX — d. e. delo na domu in kooperacija	
Julij Mayer: Vzreja mladih matic in njihovo shranjevanje preko zime	423	Mitja Vošnjak: Formirati novo stalno komisijo za apiterapijo	413
Jamstvo za uspešno čebelarjenje	424	Medex na južni polobli	414
NOVICE IZ ČEBELARSKEGA SVETA		Prispevek reviji Slovenski čebelar	416
		Srečanje s Štajerskimi čebelarji	416

List izhaja vsakega 1. v mesecu. Člani, ki plačujejo letno članarino 150,00 din, ga prejmejo zastonj. Izdaja ga Zveza čebelarških društev za Slovenijo v Ljubljani, Cankarjeva c. 3/II.

Izdajateljski svet: Dušan Svava, predsednik; člani: Ludvik Klun, Franc Magajna, Martin Mencej, Janez Mihelič, Fani Osojnik, A. Marija Sedej, Joško Slander in Janez Terlep.

Uredniški odbor: inž. Jože Babnik, inž. Ludvik Klun, inž. Anton Kranjc, Martin Mencej, Anton Rems, prof. Edi Senegačnik, dr. Nežka Snoj.

Glavni urednik: Janez prof. Mihelič, odgovorni urednik: inž. Ludvik Klun.

Odgovorni urednik Biltena — Medex — exp.-imp. Franc Strumbelj.

Letna naročnina za nečlane 160,00 za tujino 200,00 za člane čebelarških organizacij drugih republik 100,00 dinarjev. Odpovedi med letom ne upoštevamo. Kdor plačuje naročnino v obrokih se s prvim obrokom zaveže, da jo bo do konca leta v celoti poravnal. To velja tudi za naročnino. Št. žiro računa pri SDK v Ljubljani, Miklošičeva c.: 50101-678-48636. Telefon: 20-208.

Devizni račun št. 50100-620-107-010-30960-943.

Zunanja stran ovitka delo Vilija Kožarja.

Po mnenju republiškega sekretariata za prosveto in kulturo št. 421-1/74 je glasilo oproščeno temeljnega davka od prometa proizvodov.

Tiskala Tiskarna Ljubljana v 6400 izvodih.

Rokopisov ne vračamo.

Članek Leopolda Debevca, ki ga je napisal pred tridesetimi leti, objavljamo v počastitev osemdesetletnice Slovenskega čebelarja in v čast pisca, ki je znal tako zanimivo in lepo opisati zgodovino in prikazati pomen Slovenskega čebelarja za razvoj slovenskega čebelarstva.

Uredniški odbor

OB JUBILEJU SLOVENSKEGA ČEBELARJA

LEOPOLD DEBEVC (Slov. čebelar 1948)

Korenine »Slovenskega čebelarja« so pognale iz starega in čvrstega čebelarskega rodu. Njegove predhodnike lahko zasledujemo dolga stoletja nazaj. Ze od pradavnih časov je naš čebelar skrbno opazoval svojo žival, si iz drobnih opazovanj nabiral dragocenih izkušenj, jih povezoval v celoto in izročal dalje svojemu čebelarskemu naraščaju. Čebelarske resnice so po **ustnem izročilu** prehajale od rodu do rodu in se tako ohranile vse dotlej, ko jih je bilo mogoče v pisani besedi predati nadaljnjim pokolenjem.

Mnogo pozneje, v 13. stoletju, ko je bilo naše čebelarstvo že na razmeroma zelo visoki stopnji, so se začele po naših čebelnjakih pojavljati **poslikane panjske končnice**. Na pročeljih čebelnjakov se je izživljala domišljija in ovekovečila marsikateri dogodek ne samo iz vsakdanjega, temveč tudi iz čebelarskega življenja. Zato lahko te ljudske slikanice docela upravičeno štejemo med predhodnike našega »Čebelarja«.

Naslednji, tokrat pa že pravi, tiskani prednik se pojavlja dobrih sto let pozneje, leta 1873, prav v dobi, ko je poslikavanje panjskih končnic doseglo svoj višek. Bilo je to glasilo Kranjskega (po letu 1875. Slovenskega) društva za umno čebelarstvo, »Slovenska Čebela, društveni list za prijatelje čebelarstva po Kranjskem, Štajerskem, Koroškem in Primorskem«, mesečnik, ki je prvi s pisano besedo zaoral v trdo slovensko čebelarsko ledino. In prav letos je minulo 75 let, odkar je »Slovenska Čebela« prvič pozdravila naš čebelarski svet. Za slovensko čebelarstvo je to izredno važen dogodek in dokaz, da Slovenci za nikomer ne zaostajamo, kajti tudi pri največjih narodih so v splošnem šele tista leta pričeli izhajati prvi čebelarski časopisi. Žal, da je »Slovenska Čebela« že po desetih letih omagala, ker jo je moral voditi in pisati en sam človek, ki je bil vrh tega še drugod močno zaposlen.

Pričeto delo je takoj naslednje leto nadaljeval nov list, katerega 65-letnica prav tako poteka letos. »Slovenski čebelar in sadjerejec« (1883—1889), glasilo »Čebelarskega in sadjerejskega društva za Kranjsko na Jesenicah«, je sicer nekoliko močnejše razgibal čebelarske vrste, doživel pa je podobno usodo kot njegova predhodnica »Slovenska Čebela«.

Dasi oba lista nista uspela, sta vendarle veliko storila za propagando umnejšega čebelarjenja in čebelarskega sodelovanja.

Rojstvo

Pričetek izhajanja »Slovenskega čebelarja« pada v zadnja leta 19. stoletja, v ono dobo, ko so na vseh področjih javnega udejstvovanja vedno močnejše in uspešnejše nastopale mlade sile, dosledno in povsod rušile še zadnje ostanke zaostalega mračnjaštva in utrjevale pridobljene postojanke svobodnejšega razvoja. Med Nemci se je baš tedaj srdito bila obnovljena bitka za parthenogenezo in ob njej je polagoma dogorevala življenjska lučka znameniti »Nördlinger Bienenzeitung«, glasilu in trobilu stare Dzierzonove garde. Na čebelarskem obzorju je že vzhajala nova zvezda: Gerstung in njegova teorija sta se vse bolj uveljavljala. Na Slovenskem pa so si »Novice«, ko so jim mlajši tekmeči iztrgali iz rok časniško prvenstvo, prizadevale prikleniti nase čebelarje in sadjarje. Poleg »Novic« je skušal po svoji moči zastopati interese čebelarjev, ki so celo desetletje ostali brez svojega časopisa, tudi »Kmetovalec«, strokovni list Kmetijske družbe v Ljubljani. Zlasti tajnik družbe Gustav Pirc je bil velik prijatelj čebelarjev. Njegovemu zavzemanju se moramo predvsem zahvaliti, da se je dne 8. novembra 1897 zbralo nekaj čebelarjev na posvet in sklenilo ustanoviti svoje društvo, ki naj bi izdajalo tudi svoj časopis. Temelj za bodočo čebelarsko organizacijo je bil položen.

Prva številka

Dne 24. januarja 1898 je ustanovni občni zbor »Slovenskega čebelarskega društva za Kranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko s sedežem v Ljubljani« na sestanku čebelarjev storjeni sklep potrdil. Februarja meseca pa je že zagledala beli dan prva številka novega časopisa, ki je nosila ime »Slovenski Čebelar«. Bila je dokaj skromna, tiskana na polovici pole, niti sešita niti obrezana ter brez ovitka. Naslovna vinjeta je bila nekam tuja in ni kazala nobene domače poteze (nemškij koš!). Ur. Fr. Rojina, učitelj v Šmartnem pod Šmarno goro, je javil v uvodnem članku ustanovitve društva in spremil z nekaj besedami novorojenčka na njegovo življenjsko pot. Med drugim pravi tam: »Kot skrbe čebele za svojo matico, ki jo pitajo z najboljšo hrano, tako skrbimo tudi čebelarji za svoj list in mu pošiljamo članke o naprednem čebelarstvu. V listu se bomo pomenili in posvetovali, kako nam bo umno čebelariti, da bomo imeli od čebel ne samo veselje in zabavo, temveč tudi kolikor mogoče ve-

lik dobiček.« V nadaljevanju poziva zlasti učitelje, naj čebelarjem razložijo pomen in namen društva in jih pridobijo za člane, češ da bo ravno od delavnosti teh stanov odvisen neoviran obstoj in napredek mladega društva. Sledijo nato društvena pravila in članek »O naprednem čebelarstvu«, kjer poroča urednik o mednarodnem čebelarskem kongresu v Bruslju, katerega se je udeležil kot delegat Kmetijske družbe.

Poleg raznoterosti in društvenih vesti ima prva številka že tudi stalni rubriki »Vprašanja in odgovori« ter »Dopisi«.

Razvoj

Okrog »Čebelarja« se je kmalu zbrala mala, vendar navdušena skupina sodelavnikov, ki je potem dolgo vrsto let odločilno posegala v naše čebelarske razmere. Že v drugi številki je nastopil J. Jurančič, v deseti pa A. Znidaršič. V svojem prvem članku »Naše čebelarjenje« priporoča enotno mero, zavrača ameriški panj ter priporoča Gerstungove panje in nauke. Že prvi letnik časopisa je dokazal, da ima »Čebelar« dovolj možnosti za neoviran razvoj in napredek.

V drugem letniku je II. Likar, poleg urednika, Znidaršiča in Jurančiča najodličnejši »Čebelarjev« sodelavec, razen drugih člankov objavljal mesečna navodila za čebelarska opravila. Navodila so čebelarjem zelo ugajala in so jih vedno znova zahtevali. Nič manj kot 33-krat jih je »Čebelar« prinesel, pisal pa jih je zaradi spremembe vsakokrat drug sodelavec. V istem letu je Jurančič že drugič popisal svojega ljubljence, dunajski panj (prvič 10 let prej v »Slovenskem čebelarju in sadjarstvu«) ter v članku »Mera in razmerje« nastopil proti Gerstungu, za katerega se je pa takoj potegnil Znidaršič in na vsej črti zmagal. Take debate in zanimive uredniške pripombe so vzbudile pozornost pri naročnikih in razgibale njihove vrste. Delo za naš čebelarski preporod je oživel in se kmalu izredno razmahnilo. Že ob sklepu četrtega letnika urednik upravičeno poudarja: »List napreduje . . . V primeri z avstrijskimi čebelarskimi listi lahko rečemo, da ne zaostaja za nobenim drugim in ima celo več strokovne vsebine kot večina drugih . . . Dobro pa vemo, da Čebelar še ni popoln. Pričeli smo prav pri temelju in na člankih se pozna, kako se razširja obzorje slovenskih čebelarjev . . .« Ob sklepu naslednjega letnika pa ugotavlja: »Od zrna do zrna — prav kakor pravi pregovor — tako se zbirajo in kopičijo v Čebelarju strokovni članki in nebroj zanimivosti iz raznih krajev, ki sicer polagoma, a vendar za gotovo dvigajo naše čebelarje na višjo stopnjo.«

Javljajo se novi sodelavci, ki sodelujejo krajšo ali daljšo dobo: Lapajne, Lampe, Pater, Lakmayer, Kurbus, Kosi, J. N. Babnik, Bukovec, Zirkelbach, Humek, Vodopivec, Strgar, Černej, Kašca, Lukman, Peternel, Ločniškar, Vidmar, Šega in še mnogi, mnogi . . . Ne manjka tudi priložnostnih sodelavcev in dopisnikov. Njihovi članki in dopisi vsa doba izredno poživljajo mnogotere strani »Čebelarja«.

»Slovenski čebelar« je zlasti prva leta pomagal utrjevati čebelarsko organizacijo ter kot veren glasnik društvenih prizadevanj tvoril odlično duhovno vez med društvenim odborom in člani. Priporočal je že od početka novodobne panje in veliko mero. V zvezi s tem so se pojavljala vedno nova vprašanja — problemi iz teorije in prakse. In »Čebelar« je bil vedno na mestu. Nesebično je zastopal koristi čebelarjev, učil, bodril in svaril neoblegnega začetnika in izkušenega čebelarja. Zlasti njegov urednik Rojina je bil pravi čarovnik. Od svojih člankov, šegavih opomb in domislic pod črto pa do hudomušnih odgovorov v listnici uredništva je vsako priliko, ki se mu je ponudila, spretno porabil za pouk in razvedrilo.

Največ zaslug pa si je »Čebelar« nedvomno pridobil s širjenjem AŽ-panja, čigar prvi popis je objavil leta 1910. Obe naslednji desetletji ga je vztrajno in neumorno

priporočal ter vselej in povsod vneto zagovarjal, kadar koli se je oglasil kak nasprotnik ali nezadovoljnež. V času med obema vojnama je posvečal posebno pozornost vprašanjem o vzreji matic, plemenskem odbiranju in prevažanju čebel na pašo.

Po osvoboditvi je novoustanovljena Čebelarška zadruga za Slovenijo »Čebelarja«, ki leta 1944 ni izhajal, oživila ter ga kot svoje glasilo vključila v delo za obnovo in dvig slovenskega čebelarstva v zvezi z nalogami, ki si jih je postavila in ki jo še čakajo v bodočnosti.

Skupno 8810 strani ali letno poprečno po 180 strani zdrave čebelarške hrane je doslej prišlo med čebelarje. Če človek pregleduje skladanico »Čebelarjevih« letnikov, to ogromno zakladnico zapisanih misli, izkušenj, modrovanj in šegave hudomušnosti, si komaj predstavlja, koliko naporov, težav in ovir je bilo treba prebroditi, da je bilo vse to delo opravljeno in da je »Čebelar« lahko tako uspešno opravljal svojo nalogo in vodil čebelarje naprej, vedno naprej . . .

Oprema

Prvih deset let je »Čebelar« izhajal v isti skromni opremi, v kakršni je nastopil s prvo številko. Drugo desetletje pa je po zaslugi tedanjega društvenega tajnika Bukovca dobil novo naslovno vinjeto; v notranjosti lista je imel še štiri druge, ki so bile namenjene za stalne rubrike: Dopisi, Drobiž, Vesti iz podružnic in Iz slovenskih in drugih pokrajin. Vinjete je za 80 K narisal slikar H. Smrekar. S ponosom je urednik Rojina predstavil osveženi list čebelarjem: »Kakor vidite, je današnji Čebelar prav lepo opremljen s slikami in tak bo tudi v prihodnje. Motivi za slike so vzeti iz čebelarjevih opravil. Na prvi sliki pase čebelarški starina s čedro v ustih svoje muhe. Z obraza se mu bere, da mora biti paša dobra, kakor bi ravno vzkliknil, kako dobro letá žival. Kakor sam, originalen je tudi njegov čebelnjak. Pa le sami si oglejte prelepe slike, vsaka je pomembna. Posebno opozarjam na one, ko čebelar dopisuje ‚Čebelarju‘. Prosim, posnemajte ga v obilnem številu, da bo imel oni pri gorki peči kaj brati.«

Dasi je »Čebelar« povzročal založniku, Slovenskemu čebelarškemu društvu, največ skrbi in stroškov, je vendar treba priznati, da niti društvo niti sedanja zadruga nista nikdar skoparila, kadar je šlo za polepšanje in boljšo opremo »Čebelarja«. V barvast ovitek so »Čebelarja« oblekli šele leta 1913, ko so ga obenem polepšali še s štirimi vinjetami za rubriko Naše opazovalnice (štirje letni časi). Na lepo zunanjo in notranjo opremo, katero je večkrat spreminjal, je posebno pazil urednik Bukovec. Pod njegovim spretnim vodstvom je postal list na splošno izredno živahen, razgiban in zanimiv. Ne bom trdil preveč, če rečem, da nekdanji in sedanji »Čebelar« po zunanji in notranji opremi kakor tudi po vsebini lahko mirno vzdrži vsako primerjavo s katerim koli čebelarškim časopisom doma ali v tujini.

Za svojo 25-letnico si je »Slovenski čebelar« privoščil bogato opremljeno jubilejno številko; prav tako je izredno prazničen leta 1934 proslavil 200-letnico Janševa rojstva.

»Čebelar« je izhajal mesečno in navadno na eni tiskovni poli. Izjemo delajo leta prve in druge svetovne vojne, ko je zaradi pomanjkanja papirja in delavcev izhajal v skrčenem obsegu in združenih številkah.

Uredniki

Razvoj »Slovenskega čebelarja« bi lahko zasledovali in proučevali tudi po dobah »vladanja« njegovih urednikov, kajti konec koncev je časopis le to, kar iz njega napravi njegov urednik. Prednjači zlasti prvi urednik Fr. Rojina, ki je vodil uredniške posle 21 let. Za njim je list urejal 6 let zaslužni propagator AŽ-panja M.

Humek; nadaljnjih 19 let se je z uredništvom ubijal A. Bukovec. Po osvoboditvi je letnik 1945 (3 številke) uredil S. Mihelič in od tedaj opravlja to delo V. Rojec.

Če izvzamemo najnovejšo dobo, se mi zdita zelo pomembna in še posebej za-
služna dva »vladarja« iz dinastije »Čebelarjevih« urednikov. Rojina in Bukovec.
Oba sta vložila v list mnogo svoje osebne note, in sicer prvi svojske in šegave do-
mačnosti, ki nas blagodejno spremlja skozi vseh prvih 21 letnikov, drugi pa dosled-
ne stvarnosti, izredne kritičnosti in prijetne hudomušnosti; razen tega je še posebne
hvale vredna Bukovčeva skrb za lepo opremo.

Pol stoletja so naši najboljši tovariši polagali kamen do kamna ter neumorno
gradili na stavbi čebelarstva in čebelarškega napredka. Dolžnost vseh sedanjih slo-
venskih čebelarjev je, da nedokonečano delo nadaljujejo. Ob petdesetletnici »Čebe-
larja« naj se vsi brez izjeme zberejo okrog svojega lista in skupno z njim krenejo
k izpolnjevanju nalog, ki nas čakajo.

Zavedajoč se namreč, da te naloge niso majhne, tudi malo jih ni in vedno nove
se bodo še pojavljale. Zato bo treba nam vsem, prav vsem visoko zavihati rokave,
trdo prijeto za delo in pomagati naši prenovljeni organizaciji — Čebelarški zadrugi
za Slovenijo, da bo mogla častno izvršiti zgodovinsko poslanstvo in uresničiti dav-
ne naše težnje, da se združijo vsi slovenski čebelarji v eno samo složno in močno
družino ter postavi naše čebelarstvo na zdrave gospodarske temelje. Le na ta na-
čin bo čebelarstvo moglo zavzeti mesto, ki mu v gospodarskem planu naše ljudske
države pripada.

Ob svojem jubileju se je »Slovenski čebelar« s ponosom in zadovoljstvom ozrl
na opravljeno delo in sedaj tem bolj samozavestno usmerja svoj korak v bodoče-
nost...

(članek je objavljen v skrajšani obliki)

XXVI. MEDNARODNI ČEBELARSKI KONGRES V ADELAIDE OD 13.—19. OKTOBRA 1977

MITJA VOŠNJAK

O strokovni vsebini tega kongresa bo
treba najbrž še večkrat pisati, za zdaj
pa — le prva, bežna informacija o njem,
pa zlasti o udeležbi predstavnikov čebe-
larskih organizacij Jugoslavije.

Z zadovoljstvom lahko ugotovimo, da
smo končno dosegli pomemben napre-
dek glede organiziranega nastopa jugo-
slovanskih udeležencev, saj sta se Zve-
za čebelarških organizacij Jugoslavije in
Poslovna skupnost za čebelarstvo Jugo-
slavije dogovorili, da določita enotno jugo-
slovansko delegacijo, medtem ko so
udeleženci kongresa, ki sicer niso bili
člani uradne delegacije, bili v skupno
delovanje povsem enakopravno vključe-
ni in so sodelovali pri dogovorih in pri
izvajanju akcij v skladu z že prej dogo-
vorjeno platformo delegacije.

Jugoslovansko delegacijo je vodil di-
rektor Centra za biotiko pri Medexu Mit-
ja Vošnjak, njegov namestnik pa je bil
prof. dr. Dragutin Popesković z veteri-
narske fakultete v Beogradu.

O aktivnosti naših predstavnikov ne-
kaj podatkov: s strokovnimi prispevki
sta nastopila prof. dr. Konstantinović
(ekonomski rezultati uporabe metode
Farrar v pogojih Srbije, vpliv pesticidov
na ritem zamenjave matic) in prof. dr.
Popesković (nove raziskave o aktivnosti
frakcij propolisa na nekatere biološke
sisteme). Obe jugoslovanski čebelarški
organizaciji (SPOJ in Posl. združ.), sta
skupno predložili predlog za ustanovitev
posebne samostojne komisije za apipre-
ventivo in apiterapijo.

M. Vošnjak je sodeloval med razpravami na sejah generalne skupščine in komisije, ki je proučevala probleme svetovne trgovine s čebeljimi pridelki. Predlagali smo dopolnitev programa dela za prihodnje obdobje, tako da bi zajelo tudi ustanovitev Centra za vzrejo čebel — matice vrste apis mellifica carnica v Jugoslaviji.

V razne organe Apimondije smo kandidirali jugoslovanske predstavnike. Udeležence kongresa smo s posebno tiskano informacijo obvestili o pripravah za simpozij o apiterapiji, ki bo prihodnje leto v Portorožu. In končno, dve jugoslovanski delovni organizaciji sta sodelovali tudi na razstavi, ki jo je Apimondia organizirala v času kongresa: Pčelarski kombinat iz Beograda je razstavil nekaj svojih proizvodov, Medex pa je poleg svojih proizvodov pokazal tudi nazorno informacijo o tradiciji čebelarjenja pri nas, o raziskovalni dejavnosti v okviru Centra za biotiko in proizvodnih dosežkih.

Jugoslovanska delegacija je povabila predsednika Apimondije prof. dr. ing. Harnaja, naj obišče decembra Jugoslavijo, dogovorjeno je bilo, da bo do obiska prišlo, kar nam bo poleg drugega omogočilo tudi konkretne razgovore o ustanovitvi vzrejnega centra za matice in o pripravah za simpozij o apiterapiji.

In še nekaj o odločitvi glede prihodnjega mednarodnega čebelarskega kon-

gresa. Že od Grenobla smo bili vsi pričarani, da bo prihodnji kongres v Helsinkih, torej na Finskem. V Adelaide so prinesli predstavniki finskih čebelarjev že ustrezen informativno-propagandni material. Nepričakovano pa je Izvršni odbor Apimondie ocenil, da po njihovem mnenju na Finskem niso zagotovljeni ugodni materialni pogoji za pripravo kongresa, ter najavil kandidaturo Grčije. Argumenti Fincev, ki so med drugim povedali, da je predsednik republike Kekkonen pripravljen prevzeti pokroviteljstvo nad kongresom, so naleteli zlasti pri Izvršnem odboru na gluha ušesa; kljub izrazom splošne naklonjenosti večine udeležencev kongresa za zahtevo Finske je generalna skupščina s 16 glasovi proti 11 sklenila, da bo XXVII. kongres leta 1979 v Grčiji in ne na Finskem, kot smo vsi pričakovali.

Na koncu še ugotovitev, da so se Avstralci izkazali kot zelo spretni organizatorji in izpričali svojo gostoljubnost, in to ne samo uradno kot organizacija, pač pa tudi kot posamezniki, ki so vabili čebelarje iz drugih dežel na ogled svojih čebelarstev in naprav za čebelarjenje. Srečali smo se tudi z nekaj čebelarji našega rodu, ki so si s še posebnim zanimanjem ogledali naše razstavne prostore, pa si seveda prizadevali, da ponesejo s seboj domov vsaj po eno številko Slovenskega čebelarja, pa čeprav bi bila tudi precej stara.

SLIKA NA PRVI STRANI

PLOŠČAD ZA 48 PANJEV

Ploščad za 48 panjev na resini paši v Liki. Ogrodje je kovinsko, dno pa je iz močnih desk. Na noge so montirane dvigalke, s katerimi se dvigne ploščad do zaželene višine. Pred prevozom se ploščad dvigne, pod njo zapelje tovornjak, ki ima enake mere kot ploščad, nato pa se ploščad z dvigalkami spusti, tako da nosi vso težo vozilo. Ploščad ima noge montirane tako, da se lahko tudi širijo — odmaknejo od ploščadi, kar omogoča, da lahko ploščad naložimo na tovorna vozila, ki so širša od ploščadi. Takoj nato so panji že pripravljene za prevoz. Prazna ploščad tehta 500 kg. Ploščad je izdelal Dane Batič iz Sempasa.

Uredništvo

ČEBELARSTVO V BOJU PROTI EROZIJI ZEMLJIŠČA

DR. JOVAN KULINCEVIĆ

Znano je, da so bili v preteklosti v večjem delu Jugoslavije veliko ugodnejši pogoji za gojenje čebel, zlasti na območjih pokritih z livadami. Čebelarji so gojili svoje čebelje družine v koših in kranjičih, rojev pa je bilo na pretek. Nič ni bilo nenavadno, da so družine rojile večkrat v isti sezoni. V gozdovih so bila na vsakem koraku stara votla debela, v katera so se naseljevali roji. Zaradi tega so imele vse vrste cvetnic dovolj oprashačevalcev in zato je bilo povsod tudi dovolj semena za samozasajevanje. Takrat je čebelarstvo predstavljalo zelo pomembno vejo narodnega gospodarstva. Med in vosek sta bila med najpomembnejšimi kmetijskimi pridelki v notranji in zunanji trgovini slovanskih srednjeveških držav na Balkanu. O tej trgovini z Dubrovnikom so se ohranili tudi številni pisani podatki.

Nekje od sredine prejšnjega stoletja se je začelo ravnotežje v človekovem okolju zaradi vse večjega krčenja gozda in spreminjanja površin v orno zemljo rušiti. Posledica tega je bila pospešena in široko razširjena erozija, ki ima negativen vpliv tudi na čebelarstvo pri nas. Nekdaj dobro pogozdene in travnate površine, ki so nudile obilno čebeljo pašo, so danes gole ali skoraj gole, kjer raste le kakšno revo, grm ali nekaj trave. Zemljišča v dolinah so največkrat polna napolavin, tako da se tudi tu rastlinska odeja ne more obdržati. Na drugi strani kmetijska zemljišča vse intenzivnejše obdelujejo z raznimi kemijskimi sredstvi za uničevanje rastlinskih zajedalcev in bolezní. Zaradi oprashačevanja, če to posamezna kultura zahteva, so lahko čebele na takih območjih le v omejenem času. Nekatere teh rastlin namreč dajejo veliko nektarja. Z razparceliranjem kmetijskih površin izginjajo meje, ki so bile obrasle z vegetacijo. Isto se dogaja tudi z drevjem in rastlinjem

vzdolž vaških poti. Zlasti je to prizadelo akacijo, ki je kot prosto rastoče drevo vzdolž meja in poti, najizdatnejši vir kvalitetnega nektarja. Kot primer lahko služi občina Šabac, kjer bodo na ta način za kmetijstvo pridobili 7.200 ha, istočasno pa bo ta površina izgubljena za čebelarstvo. Zato se čebelarji vse bolj usmerjajo na pašo zunaj kmetijskih površin. To so še obstoječi gozdovi in nekaj naravnih livad. Največja potencialna možnost razvoja in izboljšanja čebelje paše je na območjih, ki jih je treba pogozditi in zasejati s travo, da bi preprečili erozijo. Ko čebele nabirajo izločeni nektar in cvetni prah s cvetov, opravljajo križno oprashačevanje rastlin in s tem prispevajo k samozasejevanju s kvalitetnim semenom, oziroma k samoobnovi gozdnega drevja, sadežev in drevja na erodiranem območju.

To soodvisnost so prvič opazili pred nekako 40 leti v ZDA, ko so se ukvarjali z zaščito velikih površin pred erozijo ob izlivu reke Tennessee. Kot del zaščite so zasejali velike površine raznih trav, v glavnem stročnic, in zamisel je odlično uspela. Kasneje pa so opazili, da se tu rastlinje samo ni obnavljalo, kot so pričakovali. Brž pa, ko je služba za boj proti eroziji organizirala dovoz čebeljih družin na to območje, so rezultati presegli vsa pričakovanja.

Od tedaj v ZDA pri biološki obnovi in zaščiti erozivnih območij težijo k prisotnosti čebel skozi celo sezono in v ta namen so sestavili seznam primernih rastlin, ki istočasno omogočajo intenzivno zaščito tal in so koristne za čebelarstvo.

Tudi pri nas, predvsem na območjih Grdeličke klisure, uporabljamo medovito drevje, grmičevje, trave in posebno sadno drevje, da bi osiromašeno in golo zemljišče zaščitili pred nadaljnjo erozijo. V ta namen smo v začetku 60. let

napravili raziskave in pokazalo se je, da je takšna rešitev zelo koristna, tako za čebelarje, kot za biološko obnovo zemljišča in njegovo kasnejše pogozdovanje.

S takšnimi raziskavami bi morali nadaljevati na širši osnovi, da bi dobili podatke o medovitosti rastlin in njihovi vrednosti v boju proti eroziji pod različnimi klimatskimi in geološkimi pogoji.

Poleg tega bi čebelarji v praksi mnogo hitreje spoznali pomembnost te akcije za čebelarstvo: napredek le-tega pa jih gotovo zanima!

Tokrat bomo poskušali predlagati precejšnje število dreves, grmičevja, divjega sadnega drevja in rastlin (trav) za uporabo na erozivnih območjih. Ta predlog je v veliki meri odvisen od izločanja nektarja posameznih rastlin in od nekaterih do sedaj pridobljenih izkušenj. Gotovo je, da istih rastlin ne moremo uporabljati na vsakem območju, ampak moramo pri izbiri upoštevati naravne činitelje, kot so: geološko-pedološko stanje zemljišča, količina padavin, izpostavljenost in nagnjenost terena, nadmorska višina itd. Izkušeni čebelarji vedo, da nekatere rastline izločajo nektar na nekem kraju, ne pa tudi na drugem. Seveda pa moramo vse to dobro proučiti, preden se lotimo česa pomembnejšega za razvoj čebelje paše s pomočjo določenih rastlinskih vrst na erozivnih območjih. Paziti moramo tudi na to, kako določena rastlinska vrsta veže zemljišče in ustvarja listno maso, ki jeseni kot odpadlo listje pomaga pri nastajanju humusa.

Pri biološki obnovi erozivnega ali eroziji izpostavljenega zemljišča moramo vedno upoštevati kombinacijo relativno visokega drevja, grmičevja in po možnosti trajne podrasti. Prav tako lahko kombiniramo drevje, grmičevje in divje sadno drevje. Ker so pri divjem sadnem drevju drevesa z visokimi in razvejanimi kronami, kot tudi veliko grmičastega divjega sadja, lahko s posebnimi pogoji saditve in priprave zemljišča dosežemo odlične rezultate. Na ta način

dosežemo to, kar narava sama ustvarja v gozdu, to je plasti fitocenoz, s čimer se ustvarja rastlinska odeja kot zaščita pred erozijo.

Za praktično uporabo je nujno potreben tudi model za pogozdovanje erozivnih območij s ciljem, da izboljšamo čebeljo pašo. Navedli bomo okvirni model, sestavljen iz medonosnega drevja in grmičevja za hribovito-planinsko območje celinskega predela Jugoslavije.

S tem bi zadovoljili zahtevam vezav tal in preprečevanja odtekanja vode; čebele pa bi imele vir nektarja in cvetnega prahu tekem cele čebelarke sezone.

Naslednji seznam je sestavljen na osnovi raziskav, ki so jih izvedli strokovnjaki Gozdarske fakultete na območju Grdeličke klisure.

1. Akacija (*Robinia pseudoacacia*)
2. Lipa (*Tillia* sp.)
3. Breza (*Betula verucosa*)
4. Črni jesen (*Fraxinus ornus*)
5. Iva (*Salix carpea*)
6. Pravi kostanj (*Castanea sativa*)
7. Japonska sofora (*Sophora japonica*)
8. Črni bor (*Pinus nigra*)
9. Dren (*Cornus mas*)
10. Divja (*Cydonia oblonga*)
11. Liguster (*Lygustrum* sp.)
12. Octovec (*Rhus typhina*)
13. Kosteničevje (*Lonicera* sp.)
14. Oslad (*Spiraea* sp.)

Vse te vrste dreves in grmičevja cvetijo spomladi, nekateri tudi poleti, in dajejo veliko cvetnega prahu in nektarja. Brez težav se razmnožujejo in na vlažnem zemljišču hitro rastejo. Zadnje čase se zlasti v Vojvodini uvaja nova vrsta drevesa z imenom *Evodia*. Ker še ne poznamo popolnoma medovitosti te rastline v naših razmerah, bi morali to rastlino vključiti šele, ko bi vedeli, koliko je pomembna za čebele in kako se obnaša na erozivnih območjih.

S kombiniranjem dreves s tega seznama lahko formiramo tudi zaščitne pasove proti vetru na čisto kmetijskih območjih, tako nižinskih kot gričevnatih. To postaja posebno aktualno pri

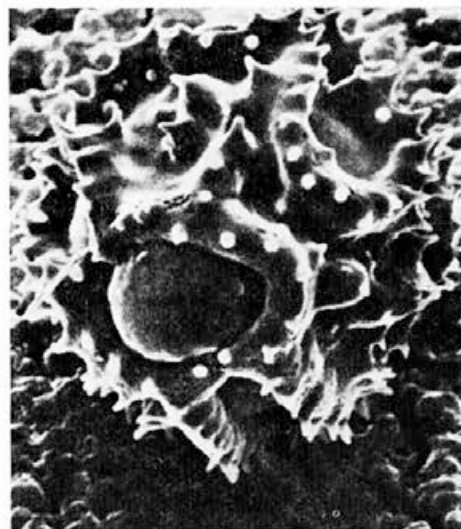
mejah, kajti pri razparceliranju le-te vse bolj izginjajo in dobivamo velike odprte površine. Splošno je znano, da ima to lahko veliko negativnih posledic na posejanih kmetijskih kulturah in na samem zemljišču v primeru suše in pozebe.

Divje sadje na erozivnih območjih

Nasaditev divjega ali poldivjega sadnega drevja na erozivnih območjih mora imeti posebno mesto. Z mešanim sajenjem divjega sadnega drevja in grmičevja dosežemo skoraj isti protierozivni učinek kot pri pogozdovanju. Vse divje sadno drevje je dober vir čebelje paše, sadove pa lahko koristijo tako ljudje kot živali. Tu je za vsakega nekaj. Oreh, leska, kostanj, robidnica, borovnica, dren, šipek, divje jabolko, hruška in češnja, gozdne jagode itd. Visoko in nizko sadje je lahko izreden vir zdrave vitaminske hrane tako v miru kot v vojnih razmerah. Vemo, da moramo pri gojenem sadju stalno uporabljati kemična sredstva in takšni sadeži so pogosto vir prebavnih težav pri človeku. Pri divjih sadežih tega ni. Tu je narava sama poskrbela, da je to sadje odpornejše proti negativnim zunanjim vplivom. Res je, da divji sadeži za večino nas niso okusni, vendar se z njimi hranijo gozdne živali in ptice, za njihov obstoj in razmnoževanje pa smo vendar zainteresirani! Konec koncev ima vse to tudi velik vpliv na izboljšanje človekovega okolja in ohranitev biološkega ravnotežja v naravi.

Zasejevanje erozivnih območij s travo

Ko govorimo o travah, morajo biti čebelarji in živinorejci zainteresirani za zasaditev čim večjega števila stročnic na umetnih livadah, pašnikih, erozivnih območjih ali na površinah, ki jih moramo zaščititi pred erozijo; te obogatijo zemljišče z dušikom, zagotovijo čebeljo pašo in če jih na erozivnih območjih ne izkoriščamo za seno, se odlično samoza-

Močno povečano pelodno zrno regrada

sajujejo. Od stročnic moramo čimbolj uporabljati naslednje:

1. Navadna nokota (*Lotus corniculatus*)
2. Bela detelja (*Trifolium repens*)
3. Turška detelja (*Onobrychis sativa*)
4. Švedska detelja (*Trifolium*)
5. Rumena lucerna (*Medicago falcata*)
6. Medena detelja — orehovec (*Mellilotus* sp.)

Vse te detelje lahko uporabljamo za umetne livade in pašnike, edino medena detelja se nerada suši in ne dobimo dobrega sena. Z umetnim sušenjem in pridelavo rastlinske moke pa je medena detelja zelo dragocena. Medena detelja je zelo dobra, kjer je potrebno samozasejevanje in preprečevanje erozije, ker ustvarja veliko zeleno maso in globok sistem korenin, tako da vse to ščiti zemljišče pred izgubo vode in ga bogati s humusom. Pri zasejevanju s stročnicami moramo paziti, da je v zemljišču dovolj apna. To velja predvsem za medeno deteljo in luzerno.

Za čebelarje je medena detelja posebno zanimiva, ker je najbolj medonosna in izločeni nektar v cvetovih najbolj pristopen za čebele. Zato jo moramo sejati, oziroma nametati seme na vse pro-

ste površine ob poteh, progah, kanalih in zlasti na erozivnih površinah.

Nikdar ne smemo pozabiti na zdravilne rastline, ki jih često najdemo v prostih združbah na gozdnih in drugih zemljiščih. Te rastline lahko zasejemo na erozivnih površinah kot plantažne nasade ali pa čisto poljudno. Da se jih spomnimo le nekaj; to so: materina dušica, žajbelj, slez, divja meta, dišeči volčin in številne druge. Razen tega lahko čebelarji zasajajo svoje rastline, kot je npr. facelija na vseh prostih površinah na erozivnih območjih.

Spoznanje, da je boj proti eroziji eden najpomembnejših činiteljev pri ohranitvi človekovega okolja, vse bolj prodira v vsakdan naše samoupravne družbe. V prihodnosti bodo akcije v tem smislu vse širše, ker kmetijski proizvajalci vse bolj zapuščajo osiromašeno zemljišče. Tu je priložnost za čebelarje, da skupaj s protierozivno službo, gozdarsko-kmetijskim kombinati, društvi za

zaščito narave, turističnimi organizacijami, narodno obrambo, lovskimi organizacijami in z vsemi drugimi zainteresiranimi ustanove neke vrste interesno skupnost za biološko obnovo osiromašene zemljišča. V primeru vodnih zbiralnikov, ki služijo energetiki, poljedelstvu in večjim naseljem, bi morali uporabniki te vode odigrati odločilno vlogo pri financiranju takšnih akcij, ker je to v njihovem splošnem interesu.

Če bi se tega postopka lotili resno, trajno in nekampanjsko, bi naše čebelarstvo koncem 80. let lahko doživelo pravi razcvet, prebivalstvo pa bi imelo veliko več čebeljih proizvodov, predvsem prvovrstnega medu. Težko je naštetj vse koristi, ki bi jih imela skupnost od takšnega sistematičnega pristopa k zmanjševanju erozije in ohranitvi človekovega okolja. Pri tem bi nemajhno vlogo odigrale čebele, čebelarji in njihove organizacije.

(Simpozij — ADA 1977)

UDK 638.143

NEKAJ ZANIMIVOSTI S POTI

ANTON ROZMAN

Z željo, da se поблиže seznanimo s problemi čebelarjenja v sosedni Madžarski, smo se čebelarji Obč. čeb. zveze Zalec pridružili strokovni ekskurziji meseca maja tega leta, ki jo je organiziralo Čebelarstvo društvo Laško. Čeprav smo bili čebelarji, nekateri z ožjimi svojci, iz dveh občinskih čebelarskih društev, je ves čas potovanja vladalo prijetno tovariško vzdušje. Po uvodnih pozdravnih besedah spremljevalca je kaj hitro stekla beseda med čebelarji in že smo prispeli do Lendave.

Po krajšem postanku v Lendavi se nam je pridružil tov. Šimunka iz Lendave kot tolmač, nato smo nadaljevali vožnjo do državne meje. Mejne formalnosti z našimi organi so bile hitro urejene, prav tako z madžarskim obmejni-

mi organi, tako da nas je njihova prijaznost malo presenetila. Ko so bile mejne formalnosti z madžarskimi organi urejene, sta nas pozdravila predstavnika Madžarske zadružne zveze iz Budimpešte in nam zaželela prijetno dvodnevno bivanje na Madžarskem. V imenu vseh se je zahvalil za dobrodoščilo tov. Šimunka. Pojasnil je, da naša ekskurzija čebelarjev ni v zvezi z ekskurzijo Medexa iz Ljubljane, katero pričakujeta ter da nehote sovpada z njo. Kljub neljubem spodrsljaju sta nas vseeno povabila na prigrizek v Lenti, kjer so nas zelo gostoljubno postregli. V mestu Zalaegerszeg smo obiskali še njihovo trgovsko hišo in si nabavili madžarske specialitete. Ogled mesta nam ni dopuščal čas. Hitro smo se poslovili in nada-

**Čebelarška šola
v Zalaoplatti**

ljevali vožnjo k čebelarški šoli v Zalaoplatti, kjer nas je že pričakoval ravnatelj te šole.

Po pozdravnem govoru nas je seznanil s programom našega obiska pri njih. Najprej nas je popeljal na ogled stojišča čebeljih družin pa tudi panjev, na tovornem avtomobilu in prikolic, z nameščenimi osmukalci. Po končanem ogledu nas je povabil v šolske prostore, kjer je imel v eni izmed učilnic krajšo strokovno predavanje in je odgovarjal tudi na naša vprašanja. Ves čas je prevajal tov. Šimunka, tako ni bilo ovir zaradi našega neznanja madžarščine.

Med drugim nam je povedal tudi, da je čebelarstvo v LR Madžarski vključeno v Zadružno zvezo Madžarske, ki pa je priključena Ministrstvu za kmetijstvo. To ministrstvo nadzoruje raziskave o učinkih kemičnih sredstev za zaščito rastlin na žuželke. Vsako novo kemično sredstvo pred uporabo v širšem obsegu najprej preizkusijo, da ugotovijo, ali je strupeno za čebele. Šele po štiriletnem intenzivnem preizkušanju strupa, glede učinka na čebele, se lahko prične masovno uporabljati. Preizkušajo ga na posebno določeni plantaži. Na to plantažo

pripeljejo iz šole določeno število čebeljih družin. Seveda je v času polzkušnega dovoza drugih čebel na plantažo prepovedan. Izgubo čebeljih družin in izpad proizvodnje krije čebelarški šoli v celoti ministrstvo za kmetijstvo. Po 4-letnih preizkusih lahko uporabljajo samo tista kemična sredstva, ki nimajo močnejšega negativnega učinka na čebele. Nato je čebelarjem dovoljen dovoz čebel na plantaže, kjer uporabljajo preizkušena kemična sredstva za zaščito rastlin. Škropijo samo zvečer, da strup razpada preko noči, tako naslednji dan za čebele ni več nevaren. Prizadevajo si obvarovati čimveč čebel pred masovnim uničenjem s kemičnimi sredstvi.

Pred leti niso imeli zakonsko urejene zaščite čebel pred kemičnimi sredstvi, kar se jim je hudo maščevalo, saj so čebele z uporabo strupenih kemičnih pripravkov masovno uničevali. To se jim je takoj poznalo pri pridelkih žužkocvetnih kmetijskih rastlin, kjer se je pridelek močno zmanjšal.

S sprejemom zakona o zaščiti čebel pred kemičnimi sredstvi za zaščito rastlin pa se ni samo povečalo število čebeljih družin, ampak se je povečala tudi kmetijska proizvodnja na tistih rast-

linah, ki jih čebele oprasha. Za kršilce tega zakona pa so določili zelo visoke kazni.

Madžarski čebelarji pa imajo tudi druge ugodnosti, precej popusta imajo pri nabavi čebelarke opreme. Tako imajo na primer pri nakupu rabljenega tovornega vozila ali prikolice, ki je last države, 47 % popusta in brezplačno registracijo vozila. Še vedno je najbolj razširjen boczonadijev panj, ki pa ga je v zadnjem času pričel izpodrivati nakladni tip panja z imenom »Huntus«. Panj je podoben desetsatnemu LR panju in ima višino satnika normalne naklade, to je 18×42 cm. Predno se je pričel širiti, ga je šest let preizkušal čebelarski inštitut v mestu Gödölo. Ker se je pokazal kot zelo dober in primeren za njihove razmere, so hkrati s priporočilom posredovali čebelarjem tudi tehnologijo čebelarjenja z njim in njihove izkušnje, kar čebelarji sedaj že s pridom uporabljajo. Tehnologija je prirejena pogojem v Panonski nižini in ni tako močno vezana na vremenske pogoje, kar je velika prednost pred boczonadijevim panjem.

Dve normalni nakladi s satniki 18×42 cm uporabljajo za plodišče. Obvezna pa je uporaba matične rešetke, s katero uravnavajo moč družine, tako da matici omejijo zaleganje ter s tem sprostijo pašne čebele za nabiranje nektarja. Za medišča uporabljajo tudi naklade normalne mere, vendar ne vedno. Pri pridobivanju sortnih medov uporabljajo polnaklade višine satnika $13,5 \times 42$ cm. En sam čebelar z lahkoto opravlja sto panjev. Na vrhu panja je pitalnik iz pločevine, v katerega lahko nalijemo do 8 litrov sladkorne raztopine. To naredijo jeseni pri zimskem krmljenju in uporabijo raztopino sladkorja v razmerju 3:2. Pri nabavi sladkorja za zimsko krmljenje čebel jim država prizna 50 % popusta (1 kg sladkorja stane 12,60 forinta, forint pa je 0,80 din).

Čebelji družini dodajo za zimnico 20 kg hrane. Pri jesenskem krmljenju

ne dodajajo zdravil, pač pa zelo zgodaj spomladi dajo družinam fumagilin proti noseči in oksitetraciklin proti evropski gnilobi. Antibiotike za preprečevanje bolezni dodajajo zelo zgodaj spomladi, da so do prvega donosa nektarja v celoti porabljeni.

Čebelarji zelo veliko uporabljajo sladkorne pogače in to predvsem v zgodnji pomladi, ko je po njih največje povpraševanje.

Letno proizvedejo 40 vagonov pogač. Pogača tehta 1 kg ter stane 20 forintov, pri kilogramu pa ima čebelar še 5 forintov popusta. Pogače so pa precej vlažne, med pogače dodajo še cvetni prah ali sojino moko in zdravila. Čebelarji mora pri svoji zadružni enoti naročiti potrebno količino pogač za prihodnje leto že v septembru. Dobi pa jih lahko od meseca oktobra naprej. Prav tako v precejšnji meri čebelarji uporabljajo sladkorno testo, ki si ga sami pripravijo. Sladkorno testo pripravijo v jeseni in je podobno pripravljeno kot po navodilu tov. prof. Senegačnika. Pogača je pakirana v polivinilaste vrečke, v katere napravijo v sredini 1 cm okrogle luknje, predno jih položijo na satnike nad gnezdo čebelje družine. Poudaril pa je, da imajo pogače prednost pred sladkorno raztopino pri krmljenju čebel spomladi v hladnih dneh, ker ne dražijo čebel in s tem preprečijo izlet izven panja, ker se zaradi mrzlih sap čebele ne bi vrnile nazaj v panj. Uporaba sladkorne raztopine za krmljenje nam v hladnih zgodnjih spomladanskih dneh povzroči pogubo mnogih čebel, ki so prepotrebne za gretje gnezda. To so izkušnje čebelarskega inštituta v Gödölo, ki obstaja že od leta 1905. V pogačah je dovolj vlage, ki zadostuje potrebam čebelje družine v februarju in marcu, ko zunanaj pihajo še hladni vetrovi.

Eno od pomembnih del čebelarja je dražilno krmljenje, še zlasti je važno za spomladanski razvoj družine. Tak poizkus je opravil čebelarski inštitut v Gödölo. V 10-letnem preizkušanju treh sku-

pin čebeljih družin so le-te dale sledeče rezultate.

Prva skupina čebeljih družin — na mestu brez dražilnega krmljenja — je dala povprečno 10 kg na panj.

Druga skupina čebeljih družin na mestu — z dražilnim krmljenjem — je dala povprečno 20 kg medu na panj.

Tretja skupina čebeljih družin z dražilnim krmljenjem ter prevažanjem na paše je dala povprečno 40 kg medu na panj. Ti 10-letni rezultati preizkusov pa so dokazali, kako pomembna sta za uspešno čebelarstvo dražilno krmljenje in prevoz čebel na paše.

Glavna čebelja paša je akacija, poleg oljne repice, katera je posejana na 500—600 ha. Na jugozahodu imajo pravi kostonj, na severu pa je gozdna paša ob obronkih Karpatov. Poleg navedenih je paša še na detljah, sončnicah in na sadnem drevju. Pred leti je oljna repica dala 3—4 kg dnevnega donosa, v zadnjem času pa le 1—1,5 kg. Vzroke slabših donosov raziskuje čebelarški inštitut. Na eno stojišče postavijo največ 40 panjev. Prevažalci čebel imajo nekatere ugodnosti in vso podporo od oblastvenih organov. Tako dobi čebelar prevaževalec 95 % popusta za prevoz čebel, če mu čebele vozijo državna vozila. To razliko krije zadržna enota, s katero ima pogodbo za oddajo svojih čebeljih pridelkov. V primeru, da tam paše ni, dobi za to kritje 5000 forintov, ta riziko pa se porazdeli med skupnost. Zato je tudi nižja odkupna cena medu. Čebelar mora pogodbeno oddati 14 kg medu na panj letno in to količino z lahkoto dosežejo. Povprečna odkupna cena medu je 26 forintov za kg. Za različne sortne medove imajo različne odkupne cene medu.

Za dovoz čebel na sadne plantaže ob romunski meji plača posestvo po 100 forintov na panj za oprашitev sadnega drevja. Obvezati pa se mora, da v času prisotnosti čebel v sadnih plantažah ne bo uporabljala strupena škropiva ter po odvetenju omogočila čebelarju prevoz čebel drugam na stroške posestva. Ne-

katera posestva dajo celo svoje delavce za nakladanje panjev. Pri oprășevanju semenske detelje je pred nekaj leti neko posestvo prepovedalo dovoz čebel za oprășitev semenske inkanartke, posejana je bila na 40 ha, pridelali so samo 400 kg semena na ha. Neko drugo posestvo je prav tako prepovedalo dovoz čebel za oprășitev semenske inkanartke posejana na 100 ha, pridelali so le 500 kg semena na ha. Ta poskus je dokazal, da skupne površine, manjše od 40 ha, z lahkoto obvladajo domače kot tudi divje čebele v bližini njiv. Večje površine od 40 ha pa več ne obvladajo samo domače čebele v posredni bližini, nujno je pripeljati čebele na te parcele. Čebelarjem sedaj plačujejo po 200 forintov na panj za oprășitev velikih kompleksov semenskih detelj.

Danes je na Madžarskem veliko povpraševanje po čebelah zaradi oprășitve kmetijskih kultur. V preteklosti je bilo tudi pri njih mišljenje strokovnjakov, da čebela ni nujna za oprășitev kmetijskih kultur. Pokazalo pa se je, da je takšno gledanje zmotno. Takšno gledanje na čebelo je prizadejalo škodo družbi pri naporih za večjo kmetijsko proizvodnjo. Sedaj si prizadevajo čimprej popraviti prizadejano škodo čebelarstvu s tem, da nudijo vse možnosti za pospešen razvoj čebeloreje.

Intenzivno pridobivajo cvetni prah osmukanec. Za osmukanec uporabljajo trdno debelo plastiko z okroglimi luknjami premera 5 mm. Plastika je iste debeline, kot jo uporablja pri izdelovanju mrežic za smukanje cvetnega prahu tov. Primožič iz Prebolda. Pri intenzivnem pridobivanju cvetnega prahu osmukanca pa morajo te luknje prilagajati starosti satja. Pri mladem satju je premer 5,2 mm, ker so čebele večje. Pri starem satju uporabljajo premer 4,9 mm, ker so čebele manjše, saj so tudi celice manjše zaradi srajčk, ki ostajajo v celicah. Če ne upoštevajo teh dejstev so donosi cvetnega prahu osmukanca znatno manjši. Pogodbeno odda vsak čebelar 5 kg osmu-

kanega cvetnega prahu na panj po ceni 75 forintov za kg. Dvojna žičnata mreža, kvadratasta, premera 5 mm, ne da dobrih rezultatov, zato jo ne uporabljajo. Sortni osmukan cvetni prah pridobivajo na oljni repici, sončnici in pravem kostanju. Mešan osmukan cvetni prah ima slabšo kvaliteto ter nižjo odkupno ceno.

Čebela, ki se je naselila v Panonski nižini je v sorodu s Kranjsko čebelo, ki se je tu sčasoma aklimatizirala. Za primerjave z domačo čebelo uvažajo Kranjske matice iz Avstrije. V razne znanstvene namene pa uvažajo italijanske, kavkaške in druge matice za potrebe čebelarškega inštituta Gödolo. Uvoz matic je za ostale čebelarje prepovedan. Tod živeči aklimatizirani kranjski čebeli se je sčasoma razvil, zaradi številnih cvetov detelj, daljši rilček — 6,70 mm. Voščena žleza pa meri 2,55 mm in v eni sezoni zgradi družina 6—7 satov. Povprečni donos medu na panj je 20 kg. Rojivost te čebele ni velika in tudi ni zaželeno, ker bi to zmanjševalo donos.

Matice vzrejajo iz zleženih jajčec in ne iz žrk kot pri nas. Seveda pa je vsa vzreja odvisna od čebelarjeve tehnike vzreje matic. Čebelar, ki se prične baviti z vzrejo in prodajo matic mora predhodno poslati svoje matice na strokovno preiskavo v čebelarski inštitut Gödolo. Po temeljiti strokovni preiskavi dobi čebelar izkaznico, da lahko vzreja in pod njihovim nadzorstvom, ker mora prodajati le zdrav, izbran rod matic.

Izobraževanju madžarskih čebelarjev je posvečena vsa skrb družbe. Poleg čebelarške šole v Zalaoplati, jih poučuje tudi čebelarski inštitut in pomožna čebelarška šola ob romunski meji. V zimskih dneh se vršijo eno in dvodnevni tečaji, na katerih si pridobijo čebelarji teoretično in praktično znanje. Na tečaj v Zalaoplato prihajajo tudi Slovenci iz Prekmurja, ki jim nudijo enake ugodnosti ter so vedno dobrodošli. Vsak čebelar udeleženec tečaja mora plačati stroške tečaja, ki so minimalni in znašajo

brez oskrbe 10 forintov, s celodnevno oskrbo pa 40 forintov na dan. Čebelar si lahko pridobi naziv čebelarski mojster, ko ima 4 leta čebelarške prakse in da je delal eno leto na čebelarstvu v čebelarski šoli. Čebelarski učitelj pa postane šele z ustrežno srednjo šolo in 10 let prakse v čebelarstvu ter po opravljenih tečajih v čebelarski šoli. Ti so potem podaljšana roka za pouk čebelarstva zunaj na deželi. Na osnovnih šolah ni obvezen pouk čebelarstva, pač pa imajo po nekaj ur v okviru biologije. Imajo pa na osnovnih šolah čebelarške krožke. Podlaga za napredek čebelarstva je strokovno znanje čebelarjev in tega se v celoti zavedajo. Ob koncu pa nam je ravnatelj čebelarške šole še dejal: »Obiski slovenskih čebelarjev na čebelarski šoli so vedno dobrodošli. Veseli smo, da se z vami spoznavamo in si izmenjamo izkušnje, še prav radi svoje izkušnje posredujemo vam Slovencem, če lahko koristijo tudi napredku vašega čebelarstva. Želimo pa, da bi bili v bodočnosti naši stiki še bolj poglobljeni in bi tako prispevali k skupnemu sožitju.«

Tudi mi smo se mu zahvalili za gostoljuben sprejem in za odkritosrčno razlago čebelarškega znanja ter zaželeli, da naj bodo čebelarške vezji dveh narodov tudi v bodoče odkritosrčna vez med nami.

Za kosilo v vasi, ki sta ga medtem časom naročila predstavnika Madžarske združene zveze, smo plačali 18 forintov, razliko pa je krila njihova združna zveza. Nato smo nadaljevali vožnjo ob Blatnem jezeru proti Budimpešti.

V nedeljo zjutraj smo se najprej odpeljali 30 km vzhodno od Budimpešte na čebelarski inštitut v Gödolo, kjer smo bili prav tako prijazno sprejeti pri ravnatelju čebelarškega inštituta. Najprej nam je razkazal čebele v raznih tipih panjev na stojiščih in njihov razvoj. Opazili pa smo tudi križanke, kar nam je tudi potrdil. Po ogledu nas je povabil v

učilnico, kjer je imel krajše predavanje o presajanju jajčec in vzreji matic.

S presajanjem jajčec nadaljujejo delo Ōrosi Pala, kateri je odšel v pokoj in dela sedaj kot svetovalec. Vzreajo matice iz največ 3 dni starih jajčec. To pa dosežejo tako, da matico omeji na tri sate v sredini gnezda. Dva sata ob straneh sta s pokrito zalego, med njima pa je vstavljena satnica, katero čebele hitro zgradijo in tako dobijo jajčeca enake starosti za presajanje. Vsi trije sati so omejeni z matično rešetko, s tem prisilijo matico, da hitro zaleže zgrajen sat. Med tem pa se čebele nemoteno gibljejo po gnezdju v panju. Celico z jajčecem presadijo tako, da s posebnim ostrim nožem izrežejo celico, odstranijo pa stene celice. Pred presaditvijo teh celic vstavijo v matične lončke žerke za 24 ur brezmatični družini — starterju, da ga napolni z mlečkom. Presajanje vršijo v toplem prostoru. Dno celice z jajčecem presadijo z ostro iglo, na katero narahlo nabodejo dno, vse skupaj pa rahlo potisnejo v matični mleček. Pri tem pa moramo biti pazljivi, da matični mleček na rahlo pokrije dno celice z jajčecem, le tako je žerki dosegljiv. Nikakor pa ni pravilno, da bi bilo dno z jajčecem na vrhu mlečka, ker žerka ne bi prišla do mlečka. Med maticami iz žerk je 2/6 slabše kakovosti zaradi slabega hranjenja žerk. Matice, ki so vzrejene iz jajčec imajo dosti bolj razvite jajčne cevke, s tem pa dosežejo intenzivnejšo zaleganje matic. Vzrejevalec z lahkoto osvohi to metodo presajanja. Madžarski vzrejalci matic uporabljajo izključno ta

sistem presajanja. Pokrite matičnike dajo v matičnice in te postavijo do izležanja v inkubatorje. V 3-satne prašilčke dajo za eno zajemalko navlaženih mladice, katere so pred tem vzeli iz panja. Istočasno dodajo v prašilček izleženo matico, vse skupaj pa postavijo za 24 ur v hladen teman prostor. Pitalnik v prašilčku napolnijo s sladkornim testom. Matice prašijo s troti izbranega plemenjaka. Zadnje čase se vse bolj uveljavlja umetno osemenjevanje matic. Ves potek presajanja, vzreje in oprahitve matic, nam je prikazal tudi z diapozitvi.

Ponovno pa nam je na koncu predavanja prikazal z diapozitvi pomembno vlogo čebele pri oprahitvi kmetijskih kultur za povečanje kmetijske proizvodnje, kot tudi važnost shranjevanja čebeljih pridelkov od oddaje do uporabe potrošniku.

Sproti je odgovarjal na naša številna vprašanja, bila so raznolika. Vsak si je želel odnesti s sabo kar največ znanja iz čebelarstva, kar nam je rade volje ustregel ravnatelj čebelarškega inštituta Gödolo. Čas je hitro tekkel in Madžarska spremljevalka je že nestrpno čakala, da se poslovimo. V programu smo imeli še kosilo in ogled Budimpešte ter znamenitosti mesta, povratek ob 16. uri in 500 km dolgo pot do doma. Ravnateljema čebelarške šole in čebelarškega inštituta smo se oddolžili, za njuna nesebična izvajanja, s primernimi darili.

Bili smo zadovoljni, da smo se toliko novega naučili in si pridobili nove prijatelje.

VABIMO

Upravni odbor Zveze čebelarških družin občine Zalec vabi vse svoje člane in čebelarje okoliških krajev na prireditve ob svetovnem dnevu čebelarjev. Prireditve bo v združnem domu Šempeter v Sav. dol., v nedeljo, 11. decembra 1977, s pričetkom ob 9. uri.

Po prireditvi bo predavanje!

Predsednik Obč. čeb. zveze: Anton Rozman

ČEBELARJEVA OPRAVILA V DECEMBRU

INŽ. JOŽE BABNIK

Čebele so sedaj v mesecu največjega mirovanja. Poraba hrane je zelo majhna, posebno če ne nastopijo večje ohraditve. V tem mesecu, se sicer še lahko okoli poldneva ozračje toliko ogreje, da pride do zadnjega izleta. Tedaj si čebele iz zunanjega roba zimskega gnezda očistijo svoje črevesje. Datum zadnjega izletnega dne naj si čebelar zapomni, ali zabeleži, da bo lahko z manjšo nestrpnostjo pričakal prvi spomladanski čistilni izlet. Po opazovanjih starejših čebelarjev ni v osrednji Sloveniji nevarnosti za slabo prezimovanje družin, če čebele ne izletijo pozimi do sto dni, seveda če smo pravočasno zazimili zdrave družine.

Drugače pozimi čebele opazujemo bolj od daleč in jim nudimo kar se da največji mir. Prav zaradi tega nam ostane dovolj časa za ostala opravila. Goto bomo napravili obračun minulega čebelarkega leta. Letina kot taka, nam ni bila preveč naklonjena in razen paše v visokogorskih gozdovih in nekaj kosta-

njeve paše, smo morali veliko časa in denarja posvetiti raznim oblikam krmljenja. Letino lahko cenimo kot podpovprečno, posebno še, če jo primerjamo samo z letom 1976, katere se večina čebelarjev zelo rada spominja.

Prav v tako slabi letini, pa so se nam razpasle bolezni, za katere so bili dani pogoji, da so se v nekaterih krajih razvile kar v velikem obsegu.

Ob tem moramo opozoriti predvsem mlajše čebelarje, da morajo biti pri povečanju števila družin dokaj pazljivi, da ne nasedajo cenenim starim panjem iz čebelnjakov, kjer so morda pred leti čebele »odšle«. Tudi nakup starega izdelanega satja je nevaren, kolikor res ne poznamo izvora. Pri panjih, točilu in drugem orodju naj se čebelar čim prej osamosvoji in širi svoje čebelarstvo iz lastne prireje in naj za osvežitev krvi kupi matice od poznanih vzrejvalcev.

(Nadaljevanje na 417. strani)

V takšnem debelu čebele preživijo tudi najhujšo zimo. Deblo macesna, ki meri v premeru 57 cm, so posekali v Švici. Najdaljši sat je meril 120 cm

bilten

medex exp.-imp.

d. e. delo na domu
in kooperacija**FORMIRATI NOVO STALNO KOMISIJO ZA APITERAPIJO**
Jugoslovanski predlog kongresu Apimondiae v Adelaide

Človekova spoznanja o koristnosti in zdravnih učinkih medu ter drugih čebeljih pridelkov so stara, kolikor je star človeški rod. Šele najnovejša obdobja burnega razvoja znanosti in tehnologije so hkrati z drugimi dragocenimi izkušnjami odrinila v pozabo tudi védenje o širokih možnostih, ki nam jih na področju zdravilstva nudi narava. V času velikih odkritij in njih uveljavljanja v proizvodnji, ki nam je prinesel poleg drugih novosti tudi poplavo včasih več, drugič spet manj uspešnih zdravil, so le še posamezni čebelarji ohranjali in prenašali naprej skozi tisočletja pridobljene ugotovitve, pa jih seveda še dopolnjevali z rezultati svojih lastnih zapažanj in praktičnih izkušenj. Sicer je marsikdaj tudi strokovnjak — zdravnik prišluhnil ljudski modrosti in se lotil poskusov z uporabo čebeljih pridelkov v zdravilstvu, vendar pa je v glavnem ostajalo pri osamljenih, nepovezanih akcijah, ki so le redko segale širše v zavest javnosti in ostajale precej na obrobju dogajanj v sferi medicinske znanosti. Brez dvoma moramo dati polno priznanje Apimondiji, ki se je hkrati z drugimi aktualnimi vprašanji lotila tudi področja apiterapije, saj je šele njeno delo omogočilo, da dobe različne raziskave na področju apiterapije širši pomen in priznanje, da se raziskovalcem omogoči tudi v mednarodnem okviru izmenjava izkušenj, javnosti pa, da se da popolnejšo informacijo o dosežkih in da se preko vsega tega odpro čebeljim pridelkom tudi na področju medicine neprimerno širše možnosti.

Prav zaradi takšnega delovanja svetovne čebelarke organizacije, preko organiziranja vrste simpozijev in objavljanja rezultatov raziskav, je prišlo in je moralo priti do nekaterih pomembnih, kvalitetnih premikov na področju apiterapije:

Predvsem je uporaba čebeljih pridelkov v zdravilstvu prenehala biti domena čebelarja, njegovih zapažanj in izkušenj v skromni terapevtski praksi, prenehala je biti tema laičnih razpravljaj, drznih upov ali tudi povsem nerealnih spekulacij, prenehala je končno biti stvar posameznih zdravnikov — entuziastov. Apiterapija se je uveljavila, postala je področje, ki je vzbudilo zanimanje znanosti, zdaj je torej predmet resnih, široko zasnovanih in sodobno organiziranih strokovnih raziskav na najrazličnejših področjih znanosti.

Razvoju je uspelo tudi, da premaga nevarno alternativo, ki se je ponujala sama po sebi — namreč usmeritev v konfrontacijo med apiterapijo na eni ter medicinsko znanostjo na drugi strani. Apiterapija se seveda ne more in ne sme ponujati kot možnost, ki naj bi zamenjala medicino, kakršno imamo, apiterapija je lahko in mora biti samo ena od novih, uspešnih poti, ki so na razpolago sodobni, napredni medicinski znanosti, vse bolj postaja torej integralni del splošne medicine.

Vključevanje naravnih čebeljih pridelkov v medicino pridobiva prav v sedanjem času še posebej na svojem pomenu, saj se vključuje v splošne trende znanosti in človeštva na sploh, ki prav v ponovni naslonitvi na naravo in na njene neizmerne možnosti išče izhode iz krizne ekološke situacije, ki ne ogroža samo človekovega

(Nadaljevanje na strani 416)

			
<p>a homeland of <i>Apis mellifica carnica</i></p> <p>b land of a longstanding tradition of beekeeping the bee - symbol of the academia <i>apiscapulum</i> - 1901 - the first picture of an apiary - 1979</p> <p>c homeland of anton jansa 1734-73</p>		<p>d royal jelly and propolis - natural antimicrobial substances - the effect of propolis against bacteria - the effect of propolis and royal jelly against viruses</p> <p>e the 3 international symposium on apitherapy - 11-14 september 1978 portoroz, jugoslavia</p> <p>f the action of apikomplex against herpes convexion and propolis against candida albicans</p>	
<p>SLOVENIA SLOVENIA</p>		<p>MEDEX</p>	

Dejansko se je dogodilo prvič, da se je Medex pojavil povsem uradno prav na drugem koncu sveta: južno od ekvatorja, nekako tam, kjer se vroči vetrovi iz tropskih področij srečujejo in zamenjujejo z ledenimi zračnimi grotami, ki prihajajo iz prostranstev Antarktike, na področju, kjer je vse drugače, kot pri nas, kjer je na primer zdaj vroče poletje, medtem ko se pri nas približuje zima,

torej v državi, ki je tudi celina zase, v Avstraliji.

V času XXVI. Mednarodnega čebelarškega kongresa v mestu Adelaide — od 13.—19. oktobra letos — smo se udeležili mednarodne razstave. Poskušali smo biti gospodarni, pa smo zato poslali na dolgo pot le malo razstavnega materiala, pa smo hkrati poskušali čim temeljiteje obvestiti o nas in o našem čebelar-

POLOBLI

g in the medex laboratory
-the practical application of
scientific research

h from the production programme
of medex

i the highest award for quality
-novi sad 1976 1977

ljubljana pob 13

j mead
-the oldest alcoholic drink

k products of medex in the
himalayas

l beside an old apary

ljubljana pob 13

MEDEX

YUGOSLAVIA
YUGOSLAVIA

stvu čebelarje iz vseh koncev sveta, ki so se udeležili kongresa. Arhitektu Tomažu Vidicu je uspelo, da je pripravil rešitev, ki je zadovoljila oba naša cilja. Vrsta lepih barvnih posnetkov, ki so zajeli čas od Antona Janše in našo domačo čebelo ter prek raziskovalne dejavnosti o uporabi čebeljih pridelkov v zdravilstvu do Medexove proizvodnje najrazličnejših poživil, pa tudi medenih čajev in Kranjske medice. Vse to je razvrstil na lahke aluminijaste folije, ki so sestavljene kot celota delovale izredno prepričljivo. Predstavitev Medexa v takšni obliki so dopolnili tudi nekateri Medexovi izdelki, ki bi jih obiskovalci najraje kar odnesli s sabo. Presenetilo nas je, da so mnogi spraševali, kje lahko dobijo Apl-kompleks, saj so o tem koristnem preparatu slišali od naših izseljencev, ki so bili na obisku v Jugoslaviji.

Ugotovimo lahko, da je Medexova udeležba presegla pomen udeležbe ostalih razstavljalcev, saj ni imela samo komercialnega namena, pač pa je poskušala informirati strokovno javnost o ugotovitvah znanstvenih raziskav pri nas. S to svojo nalogo je naša razstava uspela, zlasti avstralski javnosti je pomeni-

la prvo priliko sploh, da se seznanijo s čebeljimi pridelki ne samo kot s koristnimi prehrabnenimi proizvodi, pač pa tudi kot s pripomočki, ki postajajo vsak dan dragocenejši zaradi svoje vrednosti in uporabnosti v medicini.

Bili smo zadovoljni, ko smo, tako kot mnogi drugi razstavljalci, dobili ob zaključku kongresa zlato medaljo Apimondie, kot priznanje za našo udeležbo, vsekakor pa nas je še precej bolj razveselilo zanimanje obiskovalcev, ki so postavljali vrsto vprašanj, želeli novih informacij in pogosto skrbno preslikavali celoten naš informativni pano.

Z veseljem smo opazovali tudi reakcije naših rojakov — izseljencev, ki so bili ponosni, ko so videli, kako smo v njihovi sredini predstavili našo domovino. Seveda pa ne bi smeli ob tej priliki pozabiti na izredno prijateljsko pomoč rojakov, ki so nam omogočili, da smo naš razstaveni prostor lahko uredili tako na hitro in lepo. Boris Zabukovec s soprogo Vicky, Lojze Meglič in Janko Kačar, so žrtvovali precej ur prostega časa ali pa si vzeli tudi izredni dopust, da so sodelovali z nami pri urejanju in prav tako pri pospravljanju. Zato vsem — naša najiskrenejša hvala!

Nadaljevanje s strani 413

okolja, pač pa tudi človeka samega in njegov obstoj. In dalje, vse več je spoznanj, ki dokazujejo, da čebelji pridelki niso nepogrešljivi samo na področju terapije, pač pa se s svojo udeležbo v pravilni, zdravi prehrani, vključujejo v vse širšem obsegu tudi v preventivo. S povečanjem dragocenih snovi iz čebeljega panja v splošni potrošnji prebivalstva prispeva torej čebelarstvo odločilni delež k naporom za ohranitev človekovega zdravja in postaja tako njegova splošna funkcija še pomembnejša.

Ko ugotavljamo, da je prišla apiterapija s svojim vse močnejšim vključevanjem v medicinsko vedo in v splošne razvojne trende sodobnega človeka, v povsem novo, kvalitetno neprimerno pomembnejše obdobje, seveda niti najmanj ne mislimo, da so že izpolnjene odgovorne naloge Apimondije na tem področju. Nasprotno, prepričani smo, da prinaša že dosežena stopnja razvoja tudi za našo organizacijo vrsto novih, še širše zastavljenih in še odgovornejših nalog. Vsekakor pa bi bilo nujno, da se Apimondija organizacijsko prilagodi doseženemu stanju in zagotovi delu na področju uporabe čebeljih pridelkov še širše, še ustrežnejše okvire.

V tem cilju bi predlagal Apimondiji nekaj konkretnih sklepov: Prvič, v skladu z ugotovitvami dosedanjih raziskav naj se označba tega delovanja spremeni, tako da bi v bodoče govorili o apipreventivi in apiterapiji.

Drugič, formira naj se nova, specializirana stalna komisija Apimondije za apipreventivo in apiterapijo, v katero naj bi po možnosti vključili najmočnejše angažirane raziskovalce s področja medicine, veterine, farmakologije, biologije itd.

In tretjič, tako, kot si je Apimondija že doslej zagotovila uspešne oblike sodelovanja z mednarodnimi organizacijami, kot so: FAO, UNCTAD in ECOSOC, naj bi poskušala glede na vprašanja apipreventive in apiterapije vzpostaviti koristno sodelovanje tudi s svetovno zdravstveno organizacijo v Zenevi.

Mitja Vošnjak

PRISPEVEK REVIMI »SLOVENSKI ČEBELAR«

Na svoji seji, 26. 10. 1977, je delavski svet Medexa razpravljal tudi o povečanju stroškov izdajanja »Slovenskega čebelarja« in sprejel sklep, da poleg svojih obveznosti za izdajanje Biltena odo-

bri še posebno podporo Zvezi čebelar-
skih društev Slovenije v znesku 60.000
din namensko kot prispevek k stroškom
izdajanja slovenskega čebelarskega gla-
sila v letu 1978.

SREČANJE S ŠTAJERSKIMI ČEBELARJI

Kot vsako leto je tudi letos organiziral kolektiv Medexa sindikalni izlet k čebelarjem, tokrat na območje Haloz. Namen takšnih izletov je, da se delavci in čebelarji osebno spoznajo, izmenjajo izkušnje o svojem delu in se pogovore o problemih, ki se pojavljajo v delu enih in drugih. Delavci Medexa so najprej obiskali tov. Mavzerja v Podlehniku,

prijateljsko, prijetno srečanje v prostorih Gasilskega doma v Tržcu pa je omogočilo razgovore z vrsto čebelarjev, ki na tem območju že dalj časa zelo uspešno sodelujejo z našo delovno organizacijo.

Za izredno gostoljuben sprejem se udeleženci izleta domačinom iskreno zahvaljujejo.

(Nadaljevanje s 412. strani)

Taka pot je morda malo bolj počasna, vendar mnogo bolj zanesljiva.

Čebelar ne more svojih čebel popolnoma ločiti od čebel ostalih čebelarjev, zato mora, predvsem zaradi prenosa čebeljih boleznih, gledati vedno na širši pašni okoliš. Prav to ga je že zelo zgodaj prisililo, da se je pričel združevati in organizirati. Prav zima je čas, da se čebelarji zberejo na sestankih, posvetovanjih in pri tem povabijo tudi nečlanjene čebelarje. Prav ti nečlanjeni čebelarji so pogosto tisti, ki širijo bolezenski kali in delajo zmedo in preplah na pasiščih. Pri tem vključevanju nam bo morda priskočila na pomoč tudi zakonodaja.

Ne bo odveč, da se pri ugotavljanju urejenosti čebelarstev prepusti več pravic čebelarskim preglednikom. Ti naj bi tudi jemali vzorce čebel za preiskavo, ker le tako bodo rezultati pregleda bolj zanesljivi in zdravstveno stanje območja bolj realno ocenjeno.

Ob koncu leta želim najprej, da bi prvi pisec letošnjih navodil tovariš Nared čim prej toliko okrevaj, da bi lahko nadaljeval s svojim začetim delom in do konca prenesel svoje izkušnje na mlajše čebelarje. Vsem ostalim čebelarjem pa ostane upanje, da po slabi vedno pričakujemo dobro letino, ter jim zato želim uspešno in zdravo leto 1978, ki bo za slovenske čebelarje obenem še jubilejno.

RESNA BESEDA OB DVANAJSTI URI

BOŽIČ MATIJA-BRANKO
(NADALJEVANJE)

Najprej še tri zanimivosti kot odgovor na vprašanje, kaj se v zvezi s pojavom kužne bolezni — hude gnilobe čebelje zalege — dogaja pod Krimom? Vprašanje je bilo tako zastavljeno v prvem delu mojega prispevka.

Na dan, ko je bila ugotovljena okužba, to je bilo 18. avgusta t.l., je v neposredno bližino mojega čebelnjaka iz neznanе strani priletel čebelji roj — slabič. Podoben roj se je teden dni pozneje pojavil v vasi Ig. Čebelarji in strokovnjaki menijo, da so roji v tem ali poznejšem letnem času nenormalen pojav, ki nastane kot posledica pomanjkanja hrane oz. bolezni družine. V primeru, če gre za bolezen, ostane okužen panj povsem prazen. Tak pojav bi lahko že opozoril na resnost zdravstvenega stanja čebel na določenem območju in kazalo bi tudi v takih primerih temeljiteje pregledati čebelje družine ter ugotoviti, kaj se dogaja.

Ko sem 29. avgusta t.l. ob pomoči dveh veterinarskih inšpektorjev izvršil

ponovni, že tretji temeljit pregled čebeljih družin, sem v panju št. 26 odkril zadnjo — tretjo družino, ki je bila okužena. Pri tej okuženi družini smo ugotovili, da odkrivanje hude gnilobe ni vedno in povsod preprosto. Pregled panja (družina je bila izredno močna) je potekal enako kot pri drugih. V določenem zaporedju, od desne proti levi, smo temeljito pregledali sate, zlasti zaležene. Zalega na petih pregledanih satih je bila lepo strnjena, pravilno razporejena in ni bilo kakršnih koli znakov, ki bi kazali na pojav kužne bolezni. Bili smo si edini, da je družina zdrava. Vendar prav v trenutku, ko sem peti zaležen sat potiskal nazaj v plodišče, sem na levi strani sata opazil celico sumljivega videza (bila je z luknjico v sredini). Ponovno smo izvršili pregled in ugotovili, da je bila v celici ličinka v razpadajočem stanju. Zakaj edini primer (vsaj za oko) okužene celice in zakaj ni bilo drugih vidnejših znakov bolezni, ne vem? Zanimivost je tudi v tem, da smo našli na

nekaterih satih bele komaj vidne kristalčke. Odgovora na ta pojav nisem dobil in je za mene še vedno neznanka.

In tretja zanimivost oz. bolj rečeno podrobnost.

Bilo je v popoldanskem času 24. septembra letos. Zazvonil je telefon. Žena je v moji odsotnosti prisluhnila besedam Franca Intiharja, predsednika konference SZDL Krajevne skupnosti Ig. Ni čebelar, pa vendar je kot občan, čutil dolžnost, da mi sporoči naslednje: »Povejte vašemu možu, ki je predsednik čebelarke družine Ig, da so na smetišču blizu vasi Staje razmetani stari panji, tam je tudi vse črno čebel. Vem, da se je na območju naše krajevne skupnosti pojavila bolezen nevarna za čebele, zato naj hitro ukrepa«. Za konec sporočila je še dodal: »Mi ne vemo kdo je storilec tega nedopustnega početja, to se da ugotoviti, saj so panji označeni s črkami.«

Približno uro po njegovem sporočilu sem prišel domov in zvedel o dogodku. Nemudoma sem odšel na kraj, na katerem naj bi bili odvrženi panji.

Na smetišču blizu vasi Staje ni bilo panjev, pač pa so bili razmetani sati. Našel sem osem delno zaleženih in z medicino zanešenih satov. Čebel je resnično bilo na tisoče, priletavale so iz okoliških vasi in se vračale v smeri, od koder so priletele. Satniki so bili razločno označeni s črkami oz. inicijali KP v krogu ali brez kroga. Naj mimogrede omenim, da so inicijali vžgani v satnikih tudi iniciali čebelarja, pri katerem je bila odkrita okužba čebelje zalege s hudo gnilobo. Čebele je imel na hojevi paši v vasi Strahomer pod Krimom. To so bili že dokaj oprijemljivi dokazi za utemeljen sum o storilcu nedopustnega ravnanja z okuženo čebeljo zalego. Kdo je resnični storilec tega početja in odgovoren za eventualne posledice, naj ugotove zato pristojni organi (Uprava inšpekcijskih služb SM Ljubljana). Naloga (pravica in dolžnost) vseh, ki kar koli vedo o storjenem deliktu, pa je, da pristoj-

nim organom pomagajo pri ugotavljanju resnice. To je med drugim konkretna oblika aktivnosti družbene samozaščite in v tem smislu neodtujljiva pravica in dolžnost.

Na smetišču razmetane sate, razen enega, ki sem ga izoliral in ga 26. septembra letos oddal v Upravi inšpekcijskih služb SM Ljubljana, sem zložil v gomilo, nato pa vse skupaj zažgal. Najbrž bi to delo lahko brez večjega truda opravil storilec sam. To pa kaže bodisi na neznanje, malomarnost, ali še kaj...! Sati so bili (vsaj po izjavah nekaterih očividcev) odvrženi že dan pred mojim prihodom. Zaudarjali so po smradu, ki je značilen za hudo gnilobo čebelje zalege, v stadiju razpadanja ličink. Čebele so navkljub ognju nerade zapuščale sate, napolnjene z medom. Priča sežiganju satja sta bila dva majhna otroka in njuni starši iz vasi Staje. Eden od otrok je dejal: »Stric, vse čebelice bodo zgorele, zakaj ste zažgali?! Ali je potreben komentar?!

Da pa ne bo dilem o resničnosti mojih navedb, naj dodam, da so sat z označenimi inicijali videli nekateri člani Upravnega odbora ČD Ig.

Že iz vsebine prvega dela prispevka je razvidno, da smo odgovorni v ČD Ig in Zvezi čebelarških društev Ljubljana dokaj hitro in odločno ukrepali. V želji, da preprečimo nadaljnje širjenje nevarne kužne bolezni in da jo povsem zatremo, smo imeli nekaj sej in se dogovorili:

— Vsem čebelarškim družinam (po možnosti tudi vsakemu članu) na območju Zveze ČD Ljubljana, smo poslali navodilo, kako ugotovimo hudo gnilobo čebelje zalege in kako izvajamo preventivne ukrepe za zaščito zdravstvenega stanja čebel.

— Čebelarške družine naj neposredno pred prvim spomladanskim pregledom čebeljih družin organizirajo ter izvedejo strokovna predavanja ali razgovore na temo: Odkrivanje hude gnilobe

čebelje zalege, preventivni ukrepi za preprečevanje te kužne bolezni.

— Še bolj poostri kriterije glede uvažanja reda in discipline na pasiščih Zveze čebelarških društev Ljubljana. Pri tem bomo dosledno spoštovali pravice čebelarjev v zvezi z izkoriščanjem pasišč, ob pogojih, da prevaževalci čebel upoštevajo moralno-etična načela in nenazadnje zakonska določila v zvezi z zdravstveno zaščito čebel.

— Dodatno usposobiti čebelarje preglednike, da bi ob neposredni zlasti inštruktorski pomoči strokovnih izvedencev — predvsem področnih veterinarjev — prispevali k izvajanju preventivnih ukrepov, odkrivanju bolezni in nujenju pomoči čebelarjem. Čebelarje družine, katerih območja so velika, pa naj po lastni presoji odločijo o usposobitvi novih preglednikov, da bi si olajšale delo glede obvladovanja teritorija, ki ga pokrivajo.

— Zagotoviti točno evidenco vseh čebelarjev (organiziranih in neorganiziranih) na območju posameznih ČD in skupaj z vsemi izvajati ukrepe za zdravstveno zaščito čebel.

— Poročila o pojavih hude gnilobe čebelje zalege, pereči čebelarški problematiki, ukrepov za preprečevanje in

zatiranje bolezni pa poslati: Svetom krajevnih skupnosti, na območju katerih se je pojavila okužba, pristojnim organom občine, Upravi inšpekcijskih služb SM Ljubljana in Zvezi čebelarških društev Slovenije.

To so samo nekateri sklepi, oblikovani in verificirani na ravni ČD Ig in ZČD Ljubljana. So obvezujoči, njihova učinkovitost pa naj ne bo v zavesti in odgovornosti posameznikov, temveč vseh odgovornih subjektov (slehernega čebelarja, samoupravnih organov čebelarških organizacij, krajevnih faktorjev, inšpekcijskih služb, strokovnih izvedencev in drugih). Kar zadeva dosedanje delo Uprave inšpekcijskih služb SM Ljubljana, mislim predvsem na veterinarska inšpektorja Jožeta Kavčiča in Staneta Mohorčiča, jima gre iskrena zahvala za razumevanje, trud in zlasti pripravljenost, da nudita čebelarjem strokovno in siceršno pomoč.

O učinkovitosti ter uspešnosti uresničevanja sprejetih sklepov, zdravstvenem stanju čebel v podkrimskih vaseh bomo poročali pomladi.

Smetišče je ob cesti, ki iz vasi Staje pelje v smeri Vrbljenje. Okoliške vasi so: Staje, Kot, Iška vas, Strahomer, Vrbljenje, Tomišelj, Brest, Mateina, so oddaljene največ dva kilometra od smetišča.

POMEMBNA JUBILEJA TUDI NA MEDNARODNEM POPRIŠČU

MARTIN MENCEJ

Verjetno je naključje, da praznuje v letošnjem letu mednarodno čebelarstvo svoj jubilej, ki pa najbrž nima povezave z 80-letnico, odkar je bila ustanovljena organizacija slovenskih čebelarjev. Zato bo prav, če ob tej priliki posvetimo nekoliko vrstic mednarodni organizaciji APIMONDII.

Pred 80. leti je bil prvi mednarodni kongres čebelarjev, na katerem je bil izbran komite, ki se je pozneje razvil v vodstvo Apimondie. Kongres je bil skli-

can na pobudo tedanjega zaslužnega belgijskega čebelarja, zato je tudi bil v glavnem belgijskem mestu Bruslju. Na tem prvem kongresu je bilo 636 udeležencev, v glavnem Belgijcev in Francozov. Zato je tudi bil izbran na tem prvem kongresu za predsednika komiteja Belgijec, za tajnika pa Francoz. V času kongresa je bila tudi mednarodna čebelarška razstava.

Na kongresu so razpravljali o vprašanjih, ki še danes po 80. letih združu-

jejo interese in entuziazem čebelarjev in čebelarških organizacij vsega sveta. Čebelarje tistega časa so zanimale teme, ki so tudi danes aktualne: kako in na kakšen način najbolj učinkovito izkoristiti pridelke čebelarstva; znanje o medovitem rastlinstvu, brez katerega ni mogoče uspešno čebelariti; prednosti in pomanjkljivosti krmljenja čebel; velikost in mere panjev in satnic; rojenje; organizacija čebelarških združenj; čebelje boleznj in zakonodaja v zvezi s čebelarstvom. Te glavne teme prvega kongresa se ponavljajo skladno z razvojem tehnike in tehnologije čebelarjenja vse do današnjih dni, ko žene čebelarje na mednarodna srečanja vsaki dve leti enak entuziazem kot pred osemdesetimi leti z namenom, da izmenjajo svoje izkušnje in se spoznajo z najnovejšimi dosežki.

Seveda so v teku časa dobivali kongresi Apimondie vse večje razsežnosti in z razvojem čebelarške znanosti vse bolj poglobljeno vsebino, čemur je pa le dal osnovo prvi kongres 1897. leta.

S tem v zvezi pa je povezan še en jubilej

Z razvojem Apimondie povezujejo letos tudi življenjski jubilej, angažiranost in vsebinsko dejavnost sedanjega predsednika V. Harnaja, ki že 12 let uspešno vodi mednarodno organizacijo čebelarjev. V tem letu je namreč dopolnil 60 let življenja.

Ko je po končani politehnični šoli končal V. Harnaj tudi visokošolski študij in s svojimi izumi na področju hidrotehnike doktoriral in postal univerzitetni profesor, se je na podlagi znanstvenih dosežkov ter patentov uvrstil med mednarodno znanstveno elito. Poleg nešteti priznanj in odlikovanj je postal tudi član akademije znanosti v New Yorku.

Kot sin čebelarja, je tudi sam nadaljeval očetovo tradicijo in je zaradi prizadevanj za napredek čebelarstva postal že 1947. leta direktor čebelarškega časopisa »Rominja apicole«; 1957. leta ga pa že zasledimo na mestu predsednika čebelarškega združenja Romunije, ki je še vse do današnjih dni. Pod njegovim vodstvom se je razvila romunska čebelarška organizacija do takšne stopnje, da je danes med najbolj organiziranimi. Steje 60 tisoč članov. Prek svojih okrožnih organizacij in krožkov (krajevnih, šolskih in drugih) je združenje razvilo učinkovito gospodarsko dejavnost, kateri je podlaga čebelarški kombinat združenja romunskih čebelarjev s sedežem v Bukarešti. Tu proizvajajo vse pripomočke za sodobno čebelarjenje, in sicer za domače potrebe in za izvoz. Mnogi čebelarški centri v svetu uporabljajo z njihove proizvode.

V okviru kombinata je tudi center za nove čebelarške kadre in za izpopolnjevanje čebelarjev — specialistov. V tem pogledu imajo edinstven tovrstni licej na svetu. Tu je tudi stalna čebelarška razstava demonstrativnega in didaktičnega značaja, kakor tudi muzej.

V 12 letih, odkar je predsednik Apimondie, je bilo organiziranih sedem mednarodnih kongresov in 31 simpozijev; prizadevno in redno je sodeloval na konferencah sekcije za kmetijstvo in živilstvo pri OZN FAO ter drugih ustreznih sekcijah te mednarodne ustanove. Za razreševanje tehnoloških in ekonomskih vprašanj ter izmenjavanje izkušenj med nacionalnimi združenji — članicami Apimondie, je bil organiziran mednarodni institut za čebelarško tehnologijo in ekonomiko Apimondie s sedežem v Bukarešti, ki ima lastno založniško dejavnost in tiskarno; v Rimu je bila ustanovljena biblioteka, center za dokumentacijo pa v Pragi, medicinski center za apiterapijo pa tudi v Bukarešti.

Posameznik daje pečat razvoju na določenem področju le v toliko, kolikor so njegove težnje in prizadevanja v skladu z zahtevami časa in potrebami ljudi dotičnega območja. In kot tak je V. Harnaj odigral pomembno vlogo za razvoj

čebelarstva. Kdor koli se je z njim srečal in opazoval, kako suvereno vodi kongrese, mora priznati njegovo znanstveno razgledanost in organizacijsko sposob-

nost, za kar mu lahko čestitamo ob njegovem življenjskem jubileju.

Osnovni podatki so vzeti iz biltena Apimondie, št. 9/77

STROKOVNO IZPOPOLNJEVANJE ČEBELARJEV V ZIMSKIH MESECIH

MARTIN MENCEJ

Že velika preporoditeljica in učiteljica čebelarstva in čebelarjenja Anton Janša in Peter Pavel Glavar sta pred več kot 200 leti nenehno poudarjala v svojih delih, da je eden od osnovnih vzrokov zaostalega in nedonosnega čebelarjenja nepoučenost ali kakor pravi P. P. Glavar: »Nevednost, posebno v Dolenjski Kranjski deželi, je tako velika, da je ni moč popisati, saj ne zna tudi v najmanjših rečeh ravnati s čebelami. Čebele prepušča same sebi, niso mu mar... noče sprejeti sveta in nauka...«

Od tistihmal se je pa stanje bistveno spremenilo, posebno še, odkar so čebelarji organizirani v svoji strokovni organizaciji, ki praznuje svojo osemdeseto obletnico. Z razvojem čebelarstva je tudi težnja po znanju in izobraževanju nenehno naraščala, kar so dokazali vsi dosednji tečaji, predavanja, prireditve, razstave in pokupljena strokovna literatura. Že dejstvo, da skoraj sleherni slovenski čebelar sprejema mesečnik »Slovenski čebelar«, dokazuje težnjo po izpopolnjevanju.

Z razvojem znanosti in tehnike je tudi čebelarstvo napravilo nesluten razvoj in tako imamo danes v čebelarski strokovni literaturi nakopičenih toliko novih spoznanj, ugotovitev in dognanj o umnem in donosnem čebelarjenju, da ni prav nobenega vzroka in zadržka za sklicevanje na neznanje, ki je glavna ovira uspešnega čebelarjenja.

Res je, da se sistematično izobraževanje pridobiva v šolah, žal pa še danes

nimamo niti v vsej državi, kaj šele v Sloveniji, niti ene čebelarske šole. Še to, kar je nekdaj bilo, je bilo ukinjeno. Krajši tečaji in občasna predavanja so pa le delno nadomestilo za sistematično pridobivanje znanja. Zato so naši čebelarji še vedno bolj ali manj navezani na **samoizobraževanje**. In sedaj, ko smo čebelarjem poskrbeli vse potrebno za miren zimski počitek, je pravljen čas, da se poglabljamo v umno čebelarjenje; začetniki v izpopolnjevanje že pridobljenega znanja, izkušenejši pa v dopolnjevanje spoznanj in dognanj, pa naj si bo na področju teorije ali prakse.

Pri tem pa nastopi vprašanje ustreznega gradiva oziroma literature, ki jo nima vsakdo doma in pri roki. Ima pa Zveza čebelarskih društev in nekatera društva oziroma podružnice na razpolago obsežno knjižnico domače in tuje strokovne literature. Seveda pa zavoljo neznanja ali nezadostnega znanja tujega jezika pride v poštev pri večini čebelarjev le naša domača literatura. Tu pa nastopi vprašanje, kaj naj vzamem v roke od razpoložljive literature, predvsem še najnovejše. Kljub razmeroma skromni izbiri domače strokovne čebelarske literature, pa bo pri dobri volji in skrbni izbiri lahko sleherni našel dovolj ustreznega gradiva.

Zahtevnejši bodo segli po obeh obsežnih knjigah »Sodobno čebelarstvo«, ki sta pravi leksikon teoretičnih in praktičnih tujih in domačih dognanj na področju čebelarstva vse do leta 1958. Ker

Tudi razstave prispevajo k izobraževanju čebelarjev

pa je prav v zadnjih dveh desetletjih znanost in tehnika prinesla vrsto novih dognanj in spoznanj tudi na področju čebelarstva, s katerimi se spoprijema naš sodobni čebelar, bo s pridom vzel v roke knjižici dr. Jožeta Riharja »Vzre-
 jajmo boljše čebele« in »Čebelarjenje v nakladnem panju«; z zanimanjem bo preu-
 čeval tudi novejši deli inž. Fr. Sivica »Gozdno medenje in proizvajalci manek«
 ter »Bolezni in zastrupitve čebel«. Pred-
 vsem se bo moral temeljito seznaniti z
 vsebino slednje, ki so jo posredovali na-
 ši najbolj poklicani strokovnjaki, ker
 prav zadnja leta zavzemajo bolezni vse
 večji obseg in ogrožajo zdrav razvoj in
 obstoj, kljub znani odpornosti kranjske
 sivke. Mimo tega pa je objavil meseč-
 nik »Slovenski čebelar«, ki zasleduje teo-
 retična in praktična dognanja doma in
 v tujini, toliko gradiva, da bo lahko sle-
 herni našel dovolj snovi za svoje poglob-
 ljeno izpopolnjevanje.

Glede izbire snovi so pa začetniki v
 nekoliko težjem položaju, ker še vedno
 nimamo načrtovanega priročnika za za-
 četnike in mlajše čebelarje. To vpraša-
 nje je toliko bolj žgoče, ker je v zad-
 njem času vedno več novih kadrov, ki
 se posvečajo čebelarjenju in je njihovo
 povpraševanje po ustrezni strokovni li-
 teraturi vedno pogostejše. Janšev »Po-
 polni nauk o čebelarstvu« in Glavarjev
 »Pogovor o čebelnih rojih«, prva poljud-
 no pisana strokovna teksta in čebelar-
 ska učbenika, ki sta bila pisana pred 200
 leti, nudita sicer dovolj osnove čebelar-
 skemu začetniku, ker so njune ugotov-
 vitve v večini še danes veljavne, se je pa
 v 200 letih nabralo toliko novega, pa naj
 si bo v teoriji in praksi, predvsem še
 na področju tehnologije čebelarjenja,
 da se ne bo smel zadovoljiti samo s te-
 ma dvema čebelarskima piscema, ampak
 bo moral seči mimo njih po novejšem
 čtivu, ki ga bo našel bodisi v knjigi An-
 tona Znideršiča »Naš panj«, predvsem
 pa v letnikih »Slovenskega čebelarja«.
 Ker je pa snov v Slov. čebelarju razme-
 tana, kakor v vsakem revialnem tisku,
 si bomo pomagali na ta način, da si bo-
 mo v primernem zvezku najprej izpisali
 snov po posameznih področjih, npr.:
 o panjih, življenje čebelne družine kot
 celote in pomen ravnovesja v družini,
 matice in pomen matic, delavke in njih
 opravila, tehnologija čebelarjenja in po-
 dobno. Na ta način si bomo olajšali si-
 stematično pridobivanje in izpopolnje-
 vanje znanja iz najnovejše dobe. Tovrst-
 ne snovi pa je v Slov. čebelarju kar do-
 volj. Morda se bo zdelo to delo nekomu
 zamudno, bo pa trajne vrednosti, saj mu
 bo pri roki vsakokrat, ko bo trčil na
 neznan problem s posameznega področ-
 ja in bo našel odgovor v glasilu.

Seveda pa ne bomo zanemarili nobe-
 ne priložnosti medsebojnih posvetov in
 izmenjavo mnenj ter pridobljenih izku-
 šenj, predvsem z izkušenejšimi in stro-
 kovno bolj podkovanimi čebelarji. Danes
 so že redki čebelarji, ki ne bi bili pri-
 pravljeni posredovati svoje znanje in iz-

kušnje tudi drugim, predvsem še v pogledu pridobivanja in uporabe raznovrstnih čebeljih pridelkov. Prav tako se bomo redno udeleževali posvetov in predavanj, ki jih organizirajo društva oziroma družine v dolgih zimskih mesecih. Društva pa bodo v tem času poskrbela za ustreznost predavanja ob spremljavi diapozitivov in filmov. Res je, da smo glede ponazoril še zelo na tesnem. Bo pa film, ki ga sposoja »Sava film«, popestril in ponazoril predavanja. Nič manj pa seveda barvni diapozitivi, ki so že na razpolago pri Zvezi čebelarških društev, in sicer o biologiji čebel, čebelarjevih opravilih in čebelji paši.

Ne smemo pozabiti, da nikdar ne vemo dovolj o čebelah in čebelarjenju. Skrivnosti, ki jih znanost in praksa odkrivata, pa nam narekujejo, da se z njimi dodobra seznanimo, če hočemo uspešno in donosno čebelariti. Brez ust-

reznega znanja bomo podobni tistim kranjskim čebelarjem, o katerih je P. P. Glavar govoril v svojem obširnem delu pred 200 leti. Zato bomo mrtvo sezono v zimskih mesecih izkoristili za čim uspešnejše in donosnejše čebelarjenje v sezoni, ko bodo s prvimi toplejšimi dnevi čebelji panji zaživeli in nas čebele priklicale, da jim čez leto čim primernejše strežemo. Tega pa ne bomo mogli opravljati brez ustreznega znanja. Oboroženi s potrebnim znanjem bomo z njimi ravnali tako, da nam bodo hvaležno vračale s svojimi pridelki, pa naj bo to v obliki medu, obnožine, zadelavine ali matičnega mlečka. Zato se v zimskih mesecih ne bomo ustavili samo pri tehničnih pripravah za prihodnjo sezono, ampak bomo izkoristili vsako priložnost za strokovno izpopolnjevanje.

(Radijsko predavanje)

VZREJA MLADIH MATIC IN NJIHOVO SHRANJEVANJE PREKO ZIME

V nemški osrednji čebelarški reviji ADIZ objavlja francoski čebelarški strokovnjak G. CLAERR svoja dognanja s študijskega potovanja po ZDA. Obiskal je velečebelarstva, med njimi tudi čebelarstvo farmo KELLEY, kjer le štirje čebelarji letno vzredijo okoli 30.000 mladih sprasjenih matic.

V srednji Evropi še danes nismo enotni, v kakšnih družinah naj bi vzrejali maticе. Ali v družinah z maticami ali v brezmatičnih družinah. Američani so že korak dalje in izkoriščajo ugodnosti obeh načinov.

Najprej uporabljajo brezmatične družine, da začnejo pitati presajene enodnevne žerke in vleči matičnike. Te družine morajo biti močne in brez odkrite zalege. Pravijo jim »starterji«. Ker tem družinam ni treba gojiti zalege in ker so brezmatične, posvečajo čebele vso skrb presajenim žerkam. Običajno imajo v sredi satnika po tri letvice, vsaka nosi 15 matičnikov, skupno torej 45 žerk. Ko dosežejo žerke 6. dan starosti, vzamejo satnik iz rejnika in vstavijo vanj drugega z ravnokar presajenimi žerkami. Brez

škode za kvaliteto matic to lahko ponovijo.

Sedaj pa vstavijo posamezne letvice v tri pripravljene panje z maticami. Te panje nazivajo »finišerji«, ker zaključujejo vzrejo. Močan in urejen panj z lahkoto vzredi 15 mladih in krepkih matic. Po 7 dnevih so matičniki dozoreli in jih drugega za drugim odvezamejo. Ves potek vzrejanja se zopet ponavlja. Vendar starterjem dodajajo vsak teden pokrito zalego, finišerjem pa odkrito zalego, med katero vlagajo okvir z matičniki.

Zrelim matičnikom ne posvečajo posebne pozornosti. Luščijo jih z nastavkov kot zrele jagode in jih polagajo v košarico, katero so prej obložili z volno in pokrili z ogreto volneno ruto. Ko opravijo obiranje, pokrijejo kup matičnikov z vogali rute in odnesejo košarico.

Problem rezervnih matic pa postane za velečebelarje kritičen na jesen. Kako shraniti večje število matic kot rezervo za zimske izgube, ki so navkljub vsej skrbi včasih kar precejšnje?

V preizkusnem laboratoriju Tuscon v Arizoni so izdelali zanimiv postopek, s

katerim je mogoče brez škode ohraniti oplojene matice čez zimo. Matice vlagajo v majhne posodice iz plastike in jih povežejo na mrežo zabojčka 50×30×15 centimetrov. V zabojčku je brezmatična družina, ki mora imeti najmanj 1 kg čebel. Čebele pitajo s pelodom in sladkorno raztopino z zdravilom proti nosečnosti. Zabojček mora stati v temnem prostoru, da so čebele mirne in ga ogrevajo na stalno temperaturo 33° C. Po 4 tednih zamenjajo zabojček z drugim, v katerem so mlade čebele. Za poznejšo uporabo stare čebele sterilizirajo.

Matice, ki so preživele na tak način 90 dni (torej tri mesece), so v novih panjih izborno zalegale, da ni bilo nobene razlike z običajno prezimljenimi družinami.

Čebelarški praktik E. HARP iz raziškovalnega laboratorija Madison v Wisconsinu pa je izdelal drugačen način shranjevanja večjega števila mladih ma-

tic. Langstrotovega satniku je najprej vtrel satnico iz plastike. Na obeh straneh je namestil iz tankih letvic 28 pravokotnih predalov, ki so dolgi 4 cm in visoki 2,2 cm. Ob najboljši pomladanski gradnji vtaknejo ta okvir med dva izdelana sata in čebele naredijo kmalu v vsakem predalčku satniček, nakar satnik odstranijo do jeseni. V oktobru spustijo v vsak predalček matico in ga zaprejo s kosom matične rešetke, da čebele lahko gojijo morebitno zalego. Tudi matico tega panja priprejo v tak predalček. Preden vtaknejo satnik med dva sata v gnezdo, kratkoma polijejo nekaj medu po zgornjih letvicah, da se ga čebele dodobra napijejo in tako brez razburjenja sprejmejo v nego dodane matice. Ob ugodnem pomladnem vremenu takim panjem kar pred žrelo ometajo čebele iz močnega plemenjaka, da na ta način vzdržujejo moč rejnika.

Po članku ADIZ št. 8/1977
sestavil Julij Mayer

JAMSTVO ZA USPEŠNO ČEBELARJENJE

Prisiljeni smo že, da moramo čebelariti v stalno se spreminjajočem okolišu, pri tem pa še premišljeno ravnati, da bi bil naš uspeh donosen. Dandanes je čebelarjenje že trdo delo tako za razum kot za roko, zato mora biti uspeh tudi viden. Eden glavnih problemov je rentabilna vzreja mladih matic. S tem vprašanjem se ukvarjajo strokovnjaki na zahodu in na vzhodu. Z umetnim osemenjevanjem dosegamo kot nadomestilo naravnih paritev čistokrvne potomce za pravilen nadaljnji razvoj družin. Matice prvega rodu (F₁) se namreč sijajno uveljavljajo v gospodarskih panjih.

Drugi glavni problem leži v tem, kako bi z boljšo tehnologijo dosegli večje donose. Pri tem pa se moramo zavedati, da je dandanašnja čebelja paša popolnoma drugačna od tiste pred 10 ali 20 leti. Sodobno obdelovanje zemlje neizogibno uničuje starodavno naravno pašo, ko uvaja tako imenovano monokulturo. Zato moramo svoje obratova-

nje prilagoditi novim pašnim razmeram ter pri tem lahko celo dosežemo boljše uspehe od poprejšnjih. Velika pomanjkljivost vsake monokulture je v tem, da njena paša ni vedno dosegljiva našim čebelam in še posebej, ker se njihovo cvetenje nikakor ne ujema s prejšnjo ustaljeno pašo. Prej je bila naravna paša enakomerno porazdeljena preko vsega leta po celi pokrajini, sedaj pa moramo monokulturne paše obiskovati, kar je povezano z dolgimi prevozi. To pa zahteva rešitev novega, to je prevoznega problema, pri katerem morata biti panj in obratovanje natančno usklajena in prilagojena. Nujna potreba, da pregledamo panje na oddaljenem pasišču v čim krajšem času, nas sili, da se preusmerjamo na čebelarjenje v nakladnih panjih. Sodobni panj mora zadostiti mnogim zahtevam:

- nuditi mora čebelji družini varno zavetje,
- čebelarju mora nuditi priložnost, da lahko naglo pregleda družino,

Mana na podrašti

● v najkrajšem času ga moramo usposobiti tudi za zelo dolge prevoze,

● v istem panju mora čebelar pridelovati med, pelod, vosek in zadelavino,

● pitanje ter dodajanje zimske zaloge mora z lahkoto potekati.

Enake važnosti je tudi priprava narejencev v istem panju do polnovrednega gospodarskega panja. Pravilna priprava narejencev je namreč hrbtenica sodobnega čebelarjenja.

Vsi omenjeni predpogoji pa še niso poroštvo za uspešen donos. Šele zdravje čebelje družine omogoča, da čebele res s pridom izkoristijo vsako pašo. Nikjer drugje se naslednji izrek ne uveljavlja tako resnično, kot v čebeloreji: »Zdravje res ni vse — toda brez zdravja je vse skupaj velika ničla.« S pravilnim biološkim opravljanjem in vodenjem družin, moramo čebelam nuditi vse tisto, kar potrebujejo za ugoden in nagel razvoj, da panji »dozorijo« tik pred pašo.

To pa zahteva, da v čebelnjaku res ni okužbe od drugod; da torej res ni ne usmrajenosti panjev, ne kuge čebelje zalege, ne običajne pršice dihalnih organov in tudi ne nove pršice varoa. Vse te nevarnosti lahko zatiramo samo s kemičnimi pripomočki.

Največjo škodo v naših čebelnjakih pa povzroča nosemavost, ki včasih

pobere vse družine. Nosema ne napada samo čebel, ampak se loti tudi matice, največkrat zaradi oslabiljenja prizaleganju. Mnogokrat propadejo panji na pomlad zaradi brezmatičnosti.

Nosemavost lahko s pravilnimi prijemi krotimo v razumnih mejah tudi brez posebnih zdravil tako, da ostajajo družine tudi v neugodnih letih zdrave in se primerno razvijajo. Kugo čebelje zalege zanesemo v naše panje le od drugod, nosemavost pa je stalno prisotna v naših čebelnjakih. V močnem in pravočasnem oskrbovanem panju se ne more razviti *Nosema apis* Zander, kakor se povzročitelj nosemavosti strokovno imenuje. Kadar pa družina trpi pomanjkanje, ali stoji na nepravem mestu ter se pridruži še neugodno vreme, se nosema lahko razpase in uniči družino.

Nosemo moramo preprečevalno zatirati: ob pravem času moramo ojačiti odporne sile v čebelji družini. Družina v panju namreč ne sme nikdar oslabeti, ne sme nikdar čutiti tudi najmanjšega pomanjkanja in mora stalno zajemati iz polnega.

Čebelja družina zavre svoje funkcije kakor hitro postane medena zaloga pičlejša. Tako daleč ne sme nikdar priti! Družina je zdrava vse dotlej, dokler imajo posamezne čebele v svojem telesu beljakovinsko maščobne rezerve, ki

Peloda je dovolj

jim je naš jezik nadel naziv »telesno salo«. To pa se v panju dogaja takrat, kadar so v satnih celicah nakopičene zadostne količine obnožine ali pa, da jim cvetna narava nudi obilico peloda, kar pa je mogoče le ob lepem vremenu. Tako imenovane zimske čebele, ki morajo preživeti dolgo zimo in na pomlad vzrediti nove rodove iz lastnih moči, potrebujejo na jesen velike količine peloda. To jasno izpričujejo strokovne raziskave, ki so jih v zadnjih letih opravljali poljski in romunski čebelarski izvedenci. Ti so namreč ugotovili, da porabi na pomlad čebelja družina 30 % vsega nabranega peloda za prehrano odraslih čebel, 70 % peloda pa za prehrano zalege. V poznem poletju se odstotek porabe ravno obrne: 30 % vsega nabranega peloda gre za prehrano zalege in 70 % za prehrano odraslih čebel.

Kadar čebela namreč lahko izdeluje zadostno količino rezravnega sala, izoblikuje istočasno tudi **imunske snovi** proti noseči. Te imunske snovi tvorijo neka-ko omrežje v celicah srednjega črevesja, da se klice vedno navzoče nosene ne morejo razviti. Te imunske snovi se torej v resnici borijo proti okužbi s klicami nosematoze. Poleg tega imajo te snovi

še določeno nologo pri proizvodnji krmilnega mlečka in pri izločanju voska. Te zaviralne imunske snovi pa čebela proizvaja le, kadar uživa pelod. To pa zopet pomeni, da mladih čebel na jesen ne smemo preveč obremenjevati z gradnjo satovja in s pitanjem zalege. Pa tudi pozna paša in prepozno dodajanje zimske zaloge slabi zdravstveno stanje družine. Kajti novo medicino iz pozne paše in dopitano sladkorno raztopino morajo čebele invertirati s pomočjo encimov, ki nastajajo v njihovem telesu. To se pravi, da mora invertaza razkrojiti večstopenjski trsni sladkor. Kadar čebele te invertaze ne opravijo zadostno, pristalizira sladkor v celicah. Za popolno invertiranje medicine ali dodane sladkorne tekočine pa je potrebna velika količina peloda. Kajti v pelodu sprejemajo čebele tiste snovi, ki so potrebne za izdelavo encimov. Encime pa potrebujejo čebele za invertiranje. Današnji način obdelave zemlje uničuje naravne prehranbene pogoje in čebela ne dobi vedno zadostnih količin peloda. Ob določenem času je na razpolago toliko peloda, da čebele ne vedo kam z njim, ob drugem času pa primanjkuje preloda. Posebno občutno pomanjkanje peloda vlada ob gozdni paši. Gozdna paša je namreč le zaradi tega pogubna za družine, ker čebele zaradi pomanjkanja peloda ne morejo izdelovati imunskih snovi. Zmanjka jim tudi moči, da bi še naprej izdelovale krmilne sokove za vzrejo zalege. Zaradi tega družine ob dobri gozdni paši premalo zalegajo in tu leži vzrok, da so panji na jesen oslabljeni.

Vodilne misli iz predavanja, ki ga je imel dr. R. KOSTECKI, poljski čebelarski strokovnjak v Strassburgu. Po članku v reviji Imkerfreund 9/77.

Priredil Julij Mayer

EUKALIPTUS

Udeleženci 26. kongresa Apimondije v apstralskem mestu Adelaidi so videli med drugim zanimivostmi tudi ogromne eukaliptusove gozdove. Številne vrste eukaliptusa so namreč za peti kontinent prav tako značilne in svojstvene kot so med živalmi vrečarji (koala, kenguru).

Eukaliptusovi gozdovi

Toda nekatere vrste eukaliptusa lahko srečamo že tudi v Evropi, npr. na severu Španije. V južnozahodnih predelih Francije pa si gospod Menager prizadeva aklimatizirati več različnih vrst eukaliptusa in izbrati tisto, ki bi v evropskih podnebnih razmerah najbolje uspevala. Eukaliptus je namreč pomembna rastlina iz dveh vzrokov:

- daje les za papirno industrijo;
- izredno medovita je, kar nas čebelarje seveda še posebno zanima.

Iz teh dveh vzrokov so različne vrste eukaliptusa iz Avstralije razširili v manj kot enem stoletju po celem svetu.

Eukaliptus je visok 50 do 70 cm in raste po gričevnatem svetu na jugu Avstralije in po vsej Tasmaniji.

Ko so ga začeli širiti izven Avstralije, so zbirali le posebne vrste, ki so uspevale tudi v drugačnih pogojih: npr. na visokih etiopskih planotah zaradi višine, v Severni Afriki zaradi preveč vroče in suhe klime. Izven Avstralije uspeva torej le malo vrst eukaliptusa. V mnogih deželah ga pogozdujejo že od začetka 19. stoletja.

V Španiji je danes 108.000 ha plantaž Eukaliptusa globulus in sicer na visokih planotah in na obalah Kantabrije. Na Portugalskem obsegajo njegove plantaže 60.000 ha. V Italiji so ga prilagajali novemu podnebjju v pokrajini Apuliji in na Sardiniji. V Franciji ga niso nasajali sistematično, pač pa le posamezniki, ki so želeli imeti različne vrste eksotičnih dreves. Ze precej časa pa ga nasajajo tudi sistematično, in sicer na mediteranskem področju in v baskovski deželi.

Toda izredno se je eukaliptus razširil predvsem izven Evrope. V Severni Afriki, posebno v Maroku so zasadili Eucalyptus camaldulensis. V ZDA so plantaže eukaliptusa v Kaliforniji, Arizoni, Novi Mehiki in na Floridi. Konec prejšnjega stoletja so ga pogozdovali v Peruju, Ekvatorju in Paragvaju. Na prvem mestu pa je Brazilija s 300.000 ha plantaž.

Avtor: Pierre de Latil
Revue française d'apiculture, oktober 1977.

Izveček pripravila:
Tilka Jamnik

STRUPI KOZOKRILCEV

1. Kemijska sestava

je različna pri različnih vrstah. Razmerje sestavin se spreminja odvisno od letnega časa. Snovi v strupih kozokrilec pri piku običajno povzročijo lokalno reakcijo, ki jo spremljajo bolečina, oteklina in rdečina. Pri enem čebeljem piku je količina vbrizganega strupa od 0,1 do 0,5 ml. Teoretično je potrebnih 500 pikov, da bi človek umrl zaradi delovanja vbrizganega strupa. Hude nesreče, ki jih povzroča le en pik, torej niso toksičnega izvora, ampak alergičnega.

2. Alergeni (snovi, ki povzročajo alergijo)

Alergija na antigenske snovi v telesu kozokrilec je redka, vendar je možna,

in sicer pri uživanju neprečiščenega medu in pri vdihavanju njihovih odpadkov. Antigenske snovi v strupih kožokrilcev pa pri piku povzročajo alergijo. Človek je lahko občutljiv že samo na en pik. Deset pikov pa je običajno dovolj, da se pokaže alergija pri vsakem človeku. Alergeni so lahko različne antigenske snovi v strupu. V medicinske namene danes pridobivajo alergene tako, da drobijo čebelja telesa in strupne vrečice. Alergeni so lahko monospecifični (posamezni izvlečki strupa čebele, ose ali sršena) ali zmes teh treh strupov. V 95 % primerov so učinkoviti za zaščito telesa pred določenimi alergijami.

KLINIČNI POJAVI

Piki kožokrilcev lahko povzročijo celo vrsto pojavov, od normalne lokalne reakcije do resnejših reakcij.

1. Ne-alergične reakcije

a) za normalno reakcijo je značilna bolečina takoj po piku in majhna rdeča lisa, ki srbi. Oboje izgine v nekaj urah. Ta reakcija pa se lahko spremeni v hujšo oteklino, ki ostane več dni (odvisno od človeka in količine vbrižganega strupa);

b) toksične reakcije pri velikem številu pikov (na primer 500) lahko povzročijo smrt.

2. Alergične reakcije

V najhujših primerih je zanje značilna koprivnica po celem telesu in lokalna oteklina, ki pa se lahko zelo hitro razširi. Pojavijo se težave pri dihanju, prebavne motnje, bruhanje, driska, slab srčni utrip in izguba zavesti. Vsi ti simptomi se pojavijo v 30 minutah po piku in smrt nastopi kot zadnja stopnja. Poleg te izredno težke oblike alergije so lahko še lažje oblike s koprivnico, srbečico, slabostjo in razburjenostjo ter hujše oblike, ki lahko povzročijo tudi šok. Zelo redko pa se zgodi, da človek, ki ga je picila žuželka, šele po 8 do 15 dneh opazi zakasnele reakcije (koprivnica, oteklina sklepov, vročina).

Prva pomoč

Pri običajnih reakcijah damo podkožno injekcijo 2/10 do 5/10 ml andrelina, odvisno od starosti človeka, ki ga je picila žuželka, potem intramuskularno injekcijo anti-histamina skupaj z eno ali dvema intravenoznima injekcijama solucorticoide. V primeru šoka injekcije ponovimo in bolnika odpeljemo v bolnišnico.

Pri običajnih lokalnih reakcijah pa uporabljamo tablete corticoides in anti-histamina. Bolnika opazujemo nekaj ur, kajti večina hujših reakcij nastopi šele dve uri po piku.

Profilaksa (obramba, obvarovanje pred boleznijo, ukrepi za preprečitev bolezni)

Da bi se izognili pikom različnih insektov, alergičnim ljudem priporočamo, da ne hodijo bosi po travi, da so pazljivi posebno poleti in jeseni (pikniki v naravi!), da se ne nastavljajo soncu namazani z olji za sončenje, mokri ali potni, da se izognejo vsaki paniki, nenadnim gibom in nasilnim reakcijam, kadar mislijo zmečkati žuželko, ki jim je sedla na kak del telesa.

Avtor: P. Molkhov
in C. Pinon
Revue française
d'apiculture, avgust 1977
Prevod: Tilka Jamnik

BLAGODEJNI UČINKI PROPOLISA

Natančne raziskave so dokazale, da so učinkovite snovi v propolisu enakovredne z izcedki iz listov, vejic ali skorje tistih rastlin, ki jih čebele obiskujejo zaradi smole.

Flavoni, ki so jih ugotovili v propolisu in v izcedkih, so zelo razširjeni po vseh rastlinah, posebno po tistih, ki izoblikujejo pretočne cevčice. To pa so drevesa in grmovje ter mnoge krepko razvite zelne rastline. Te snovi igrajo zelo značilno in tudi odločujočo vlogo v razmnoževanju rastlin, ko na poseben način obarvajo cvetove, ki jih obiskujejo žuželke ali celo ptiči. Zato izvajajo čebele trojno poslanstvo:

1. oplajajo rastline,
2. nabirajo hrano za celotno družino,
3. koristijo človeštvu s proizvodi.

S tem pa se aktivno vključujejo v potek vsega življenja na zemlji.

Zaradi izredno mnogih učinkovitosti v propolisu je v zadnjem času postala izdelavina zanimiva tudi za sodobno farmacevtsko.

Najbolj množični sestavni deli propolisa so flavoni, ki izkazujejo kar 41 zdravstvenih učinkov. Terapija jih upo-

rablja v prvi vrsti za zdravljenje kapilarnih žilic, ker izboljšujejo njihovo propustnost krvi. Na ta način urejajo splošen krvni obtok, ker razširjajo žile. S tem se pretaka več krvi na določena mesta. Propolis pospešuje tudi izločanje seča in ugodno vpliva na delovanje žolča, pospešeno razvija ženski hormon ter spodbuja žleze za notranje izločanje sokov. Istočasno pa propolis ovira rast bakterij in virusov, ovira rast parazitov ter preprečuje strjevanje in aglutinacijo rdečih krvničk.

Važna sestavina propolisa je tudi febrilna kislina, ki ima več posebnih lastnosti. V prvi vrsti ovira bacile v razvoju in jih tudi uničuje. Pri ranah, ki se težko celijo, pa stopa v ospredje njen poseben kislinski učinek, da se krvničke ne sprimejo.

Zaradi vsestransko ugodnih vplivov uvaja sodobna terapija propolis z uspehom pri zdravljenju kožnih bolezni in kožnih vnetjih, pri obolenjih sečnih vodov, pri nevšečnostih zaradi otrdelosti prostate, pri zdravljenju različnih ran, ob pomanjkljivem notranjem izločanju žlez, celo pri obolenju zobovja in za lokalno omamo.

Z dosedanjim opisom pa še nismo končali vseh primerov, v katerih uporaba propolisa pomaga odstranjevati nevšečnosti. Vendar pa se moramo zavedati, da tudi propolis ni vsesplošno zdravilo za vse bolezni.

Propolis je smolnata tvarina rjavozelenkaste do rjave barve, prijetnega okusa in vonja po topoli, vosku in vaniliji. Na žerjavici razvije močan pa prijeten duh po kadilu. Čebele ga nabirajo na raznovrstnih rastlinah. Z njim zadelajo vse razpoke in reže v panju. V propolisu se nahaja nekako 55 % raznih smol in balzamov, okoli 30 % voska, 10 % eteričnih olj in 5 % peloda, ki je običajno oplemeniten s kopico vitaminov in mikroelementov. Ker zadelavina ni samostojna tvarina, tudi nima kemične formule.

V zadnjem desetletju so se strokovnjaki začeli zanimati za propolis iz enostavnega razloga, ker vlada v panju izredna čistoča, čeprav se v njem gnete in preriva na tisoče živih bitij in to na majhnem prostoru! K temu pa pripomore v veliki meri bakteriocidni in bakteriostatični vpliv propolisa. Raziskava te snovi še zdaleč ni končana, vendar se zavedamo, da bo v bodoče velik del terapije zgrajen na blagodejnih učinkih propolisa.

Iz Apimondine brošure »Apitherapie heute«.

Prevedel Julij Mayer

ORLICA

Orlica je ena najlepših medovitih cvetlic.

Je mila cvetlica z velikimi povešenimi cvetovi, ki so iz petih časnih (ovršnih) listov vijoličaste barve. Pet cvetnih listov, ki so prav tako vijoličaste barve, se podaljšuje v približno 20 mm dolgo čašo (medovnik). V končnem delu cveta je žleza, ki izloča zelo veliko nektarja. Cvetna krona je globoka, zato je čebele ne morejo z uspehom obiskovati, dokler njen spodnji del ne predre čmrclj.

Orlica je žilava rastlina, ki raste v senčnih gozdovih in ob živih mejah ter plotih. Deli se na več pokrajinskih podvrst:

— divja travniška rastlina ima zelo ljubke modre cvetove, včasih tudi bele ali rdeče: njeno steblo je visoko 40 do 60 cm: cveti od maja do junija.

— alpska orlica cvete od junija do avgusta,

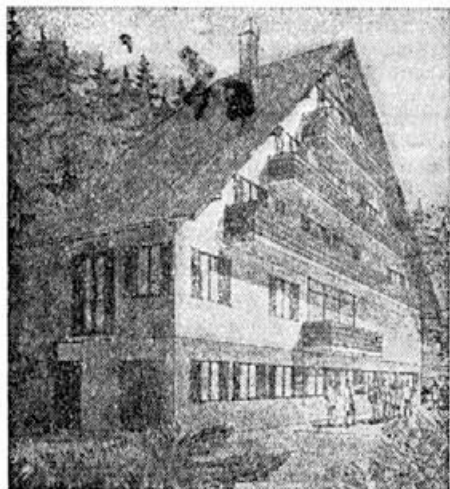
— Sibirski orlica ima modre cvetove, ki so belo obrobljeni,

— Kanadska orlica ima v glavnem rdeče cvetove.

Orlice ne štejemo med zdravilne rastline, kljub temu je treba priznati, da je čaj iz njenih korenin osvežujoč in odvajalen.

Avtorja: Marc Sellier in Jean Hamnoteaux. Revue française d'Apiculture, september 1977.

Povzetek: Tilka Jamnik

PRISPEVKI ZA ČIC

	din	Saldo na dan 11. nov. 1977 znaša
		172.802,90
Člani ČD Skofja Loka	12.246,90	
Matija Božič iz Ljubljane	208	

Stane Potokar iz Ljubljane	100
Jožko Černe, Sentvid pri Ljubljani	100
Albinca Černe, Sentvid pri Ljubljani	100
Jožica Černe, Sentvid pri Ljubljani	1.000
Iz družinske blagajne čebelarke	
družine Zgornja Kungota	600
Andrej Marholt iz Z. Kungote	500
Franček Danko iz Z. Kungote	600
Člani ČD Maribor-Tabor:	
Ivan ing. Letonja	100
Karel Kovač	50
Edi Gojzer	50
Franc Fajfar	50
Ivo Flac	50
Miha Premrl	50
Ereš Nedeljko	50
Franc Znidaršič	50
Oton Primož iz Prebolda	500
Člani ČD Skofja Loka	3.753,15
Jožko Slander iz Celja	100
ČD Mežica	1.500
Ivan Žuljan	500
ČD Gornja Radgona	1.500

Vsem darovalcem iskrena hvala!

ZAHVALA

Kot je objavljeno v Biltenu, je Delavski svet OZD Medex sklenil dati namensko za revijo Slovenski čebelar 6.000 din za leto 1978.

Za razumevanje in podporo OZD Medex se Zveza čebelarških društev Slovenije iskreno zahvaljuje, ker smatra, da je to prispevek za izobraževanje čebelarjev.

ZČDS

PRIPRAVIMO SE NA PROSLAVO OSEMDESETLETNICE ZČDS

Zveza čebelarških društev Slovenije se zelo intenzivno pripravlja na proslavo 80-letnice slovenske čebelarke organizacije, ki bo 28. 1. 1978. Izvoljen je organizacijski odbor in posamezne delovne komisije. Pripravljamo tudi seznam članov častnega odbora proslave.

Na proslavi bodo podeljene posebne jubilejne plakete in odlikovanja Antona Janše I. stopnje najbolj zaslužnim članom in organizacijam. Prav tako se pripravlja tudi kulturni program proslave, po proslavi pa je predviden sprejem za vse udeležence proslave in posvetovanja, ki bo organizirano v istem času, to je od 27. do 29. 1. 1978.

Pozivamo vse čebelarke organizacije, da se pričnejo pripravljati za udeležbo na proslavi in prijavijo svoje delegate in prapore, ki se nameravajo udeležiti proslave. Točen program proslave in sprejema — družabnega večera, bo objavljen v naslednji številki glasila. Sporočite nam tudi, ali vam rezerviramo prenočišče.

ZČDS

NEKAJ O ZGODOVINI ČEBELARSKEGA DRUŠTVA LAŠKO

LOJZE OBERZAN, LAŠKO — POD GRADOM 8

Iz raznih zgodovinskih virov, posebnost iz »Urbarjev« je razvidno, da so kmetje po laški okolici že dolga stoletja gojili čebelarstvo, saj so morali podložniki županije Laško dajati kartuzijcem v Zičah, kjer je bil samostan, vsako leto po 19 vrčev medu, kar je izrecno zapisano v pisanih zakonih, tj. urbarjih.

Mesto Laško bo proslavilo v letu 1977 svojo 750-letnico obstoja, saj je dobilo leta 1227 svoje tržne pravice. Ker bomo obhajali to leto pomemben jubilej Laškega, zato je tudi nam čebelarjem važno in pomembno, da vključimo v to proslavo tudi našo čebelarsko organizacijo.

Iz laške šolske kronike je podatek, da je bila v letu 1892 zgrajena nemška šola v Laškem in svečano predana svojemu namenu dne 4. 9. 1892. leta. Ravnatelj te šole je bil Karel Valentinič, ki je bil strokovnjak za šolski kmetijsko-gospodarski pouk. Uredil je velik šolski vrt in postavil v ta vrt tudi velik čebelnjak.

Čebelarsko društvo za Slovenijo je bilo ustanovljeno leta 1898 s sedežem v Ljubljani. Prva številka Slovenskega čebelarja je izšla v januarju 1898, in sicer kot revija za Kranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko, s sedežem v Ljubljani.

V drugem letniku 1899 je izšel tudi celoten seznam rednih članov čebelarjev. Med njimi so omenjeni posebno iz Laškega, kaplan Ivan Gorišek, ki je imel na župnijskem vrtu v Laškem svoj čebelnjak. S področja Radeč pa omenja Alojza Trinka — pri mostu v Radečah in Franca Repšeta na desnem bregu Save. V istem letniku so izšla tudi društvena pravila z 41 paragrafi.

Ob času ustanovitve Čebelarskega društva v Celju je bil v službi sodišča

v Laškem, sodnik — pripravnik Anton Zdolšek, roj. 1. novembra 1877 v Zagaju št. 8 pri Ponikvi, sin posestnika Zdolšek Jožefa, roj. 1842 in Ane, roj. 1850.

Zdolšek Anton je bil v upravnem odboru celjskega društva ob ustanovitvi leta 1902, ki je zbiral čebelarje iz Laškega in okolice. Kraje, ki jih navaja ta čas leksikon, znani po gojitvi čebel, so bili zlasti: Spodnji in Gornji Voluš, Trnovo, Trnovhrib, Velike in Male Gradovše, Brstnik (umno čebelarstvo), St. Peter nad Reko, Henina in Loke pri St. Rupertu.

Zdolšek Anton je v tem času postavil velik čebelnjak pod Šmihelom nad Laškimi Toplicami, katero fotografijo hranimo kot drag spomin. Pri tem čebelnjaku so se zbirali čebelarji in se naučili od Zdolška čebelarskih veščin. Tudi prek »Kmetijske družbe«, ki je imela sedež v Gradcu in podružnico v Laškem je prirejala za čebelarje razna predavanja.

Zaradi navedenega lahko trdimo, da je bila Čebelarska družina v Laškem, ali podružnica celjskega društva ustanovljena istočasno kot celjsko društvo, leta 1902. Čeprav laška podružnica še ni imela svoja pravila in takšno organizacijsko obliko kot kasneje, niti ne registracije pri občini, vendar so čebelarji Laškega in okolice delovali organizacijsko, ki jih je združeval član upravnega odbora celjskega društva Zdolšek Anton. Druga svetovna vojna nam je žal uničila dragocene podatke.

Ob 80-letnici rojstva cesarja Franca Jožefa I. je Štajerska čebelarska zveza v Gradcu, v času od 1. do 9. 10. 1910, imela v Gradcu čebelarsko razstavo. Na tej razstavi je Zdolšek Anton iz trga Laško razstavljal svoje čebelarske veščine. Za to razstavo je dobil Zdolšek posebno priznanje v obliki diplome od Ministr-

stva za kmetijstvo in poljedelstvo, kateri original diplome hranimo kot dragocen zgodovinski dokument.

V času od 15. do 19. septembra 1912 je bila v Celju v obsežnem sadovnjaku graščaka Sušnika čebelarstva razstava, s katero je Čebelarstvo društvo v Celju svečano praznovalo svojo 10-letnico obstoja. Razstavo so priredili v dvorani s prostornino 200 m² in na sadnem vrtu. Od 110 prijavljenih razstavljalcev jih samo 14 ni prišlo na razstavo. Tudi dunajsko društvo je imelo svojo razstavo kar v 3 nadstropjih. Na razstavi je bilo 1500 kg medu v raznih barvnih odtenkih v zaprtih kozarcih. Celjski trgovec Majdič je imel svoj razstavni oddelek.

Ocenjevalna komisija, sestavljena od čebelarskih strokovnjakov, ki so bili že sami večkrat odlikovani za izredne uspehe v čebelarstvu, je razdelila odlikovancem nad 50 srebrnih in bronastih medalj, večje število diplom in denarnih nagrad.

Preje nagrade so prejeli: Zdolšek Anton, Ungar, Levstik, Černež, Majdič in drugi.

Iz diplome pok. Mihaela Hrastnika iz Brstnika št. 8, ki je bil dolgoletni predsednik Čebelarstva družine Laško, je razvidno, da je tudi Čebelarstva družina Laško sodelovala na tej čebelarski razstavi ob 10-letnici obstoja.

Diplomo Hrastnika iz leta 1912, kakor tudi iz leta 1922, bomo hranili kot zgodovinski spomin.

Razstava v Celju je napravila tudi na čebelarje iz Laškega velik vtis, da so se oprijeli čebelarstva še z večjo vnemo.

Tudi iz Valentiničeve kronike za Laško posnemamo, da je bilo v laški nem-

ški šoli dne 27. 6. 1909 zborovanje in javno predavanje o čebelarstvu. Iz Celja je prišel potujoči učitelj Franc Goričan, strokovnjak za čebelarstvo in član čebelarskega društva Celje, ki je govoril o veliki koristi čebelarstva in strokovni organizaciji čebelarjev (Bienenzuchtverein) v Laškem.

»Čebelarstva podružnica za okraj Laško«, tako se je imenovala, je takrat obsegala ves tedanji laški okraj. K laškemu okraju so spadale tudi Trbovlje in Hrastnik. Nikjer se ne omenja, da bi na tem teritoriju obstajale še druge samostojne družine.

Opis čebelarstva razstave v Celju ob 10-letnici ustanovitve je prinesel Slovenski čebelar januarja 1913.

Pred prvo svetovno vojno, kakor je razvidno iz Valentiničeve kronike, je prihajalo na laško pošto 12 izvodov revije »Slov. čebelar«.

Dne 14. 7. 1918 je Kmetijska družba, podružnica Laško za »Spodnještajersko čebelarstvo« priredila v okoliški (slovenski) šoli, čebelarstvo zborovanje. Poleg čebelarjev laške podružnice so se udeležili tudi poverjeniki Kmetijske družbe, učitelji Valentinič, Četina in Hötzl. Prišli so tudi čebelarji iz Henine, St. Petra, St. Ruperta in drugih krajev.

Zdolšek je leta 1936 kupil posestvo na Teharju, postavil lep čebelnjak, ki še stoji, dasi ni več uporaben. Umrli pa je 25. 8. 1963, v starosti 86 let.

Organizirano delo naših čebelarjev — prednikov s področja Laškega, sega v leto 1902 in bo v nastopajočem letu 1977 ob pomembni obletnici mesta Laško lahko proslavilo tudi svoj 75-letni jubilej.

VABILO

Čebelarstva družina Ljubljana-Polje vabi svoje člane in nečlane čebelarje na letno konferenco (občni zbor), ki se bo vršil v nedeljo, dne 4. decembra 1977, s pričetkom ob 9. uri, v novi šoli v Polju, z običajnim dnevnim redom.

Odbor

JOZE KOZELJ

Tiho in mirno kot je bilo njegovo življenje se je 27. 12. 1976, v 85. letu starosti izteklo, življenje člana čebelarja tov. JOZETA KOZELJA iz Mengša.

Čebelariti je začel z 20 leti svoje starosti, ko se je vrnil iz ruske fronte po prvi svetovni

vojni. Bil je invalidsko upokojen in njegovo zdravje mu ni dopuščalo težkega fizičnega dela. Lotil se je čebelarjenja in je čebelaril tudi s 50 AZ panji, v svojem lepo urejenem čebelnjaku v Mengšu. Bil je eden od prvih čebelarjev, ki je prevažal čebele v razne kraje.

Kdo od čebelarjev v bližnji okolici ni poznal našega pokojnega Jožeta na kolesu s dirkalno bilanco in nahrbtnikom ter vedno zgovoren in poln raznih dogodivščin, vse od prve svetovne vojne, do čebel in čebelarjenja.

UO čebelarstva družine
Domžale

JOZE PIPEMBAHER

Ni še nastopila jesen, ko smo vsi poskrbeli za naše čebelice, da jim ne bi bila zima usodna. Usodna pa je bila za našega dragega in najstarejšega člana čebelarstva družine, Jožeta Pipembaherja.

Rodil se je 3. avgusta 1907 v Račah, na kmetiji. Leta 1928 si je kupil čebele in že leta 1932 postal član čebelarstva družine, ki je bila takrat še v Podovi. Imel je lepo urejeno čebelarstvo, ki mu je dajalo poleg sladke strdi še

razvedrilo po napornem kmečkem delu. Skozi desetletja si je pridobil toliko izkušenj, da smo čebelarji radi zahajali k njemu po nasvete, ki jih je širokosrčno razdajal. Bil je namreč zelo odprt človek in to za vsakogar.

Skozi vsa leta je izdeloval satnice za vse člane naše družine in bil pri tem delu tako pošten, da se ni menil za zaslužek. Vse te njegove odlike so vplivale na članstvo, da smo ga izvolili za predsednika že na ustanovnem občnem zboru. To funkcijo je imel do svoje smrti. Njegovo delo v družini je bilo tako pošteno in zavzeto, da ga je težko opisati.

Za vse te zasluge mu je Zveza čebelarstva Slovenije podelila odlikovanje, red Antona Janše tretje stopnje, ki mu je bilo v čast in ponos, še ko je bolehal.

Čebelarstva družina Rače

ANDREJ STARE

Dne 27. julija je posegla neizprosna smrt v naše čebelarstvo vrste ter vzela našega najstarejšega člana, Andreja Stareta.

Pokojnik je bil rojen 17. 11. 1909. Čebelariti pa je začel 1934. leta in se takoj vključil v našo čebelarstvo družino, v kateri je aktivno sodeloval. Več let je bil predsednik, zadnja leta pa tajnik. Zato je bil za svoje delo odlikovan tudi z redom Antona Janše — III. stopnje.

Kako priljubljen je bil, je pokazal njegov pogreb. Na zadnji poti so ga spremlili številni prijatelji in znanci. Čebelarji ga bomo ohranili v trajnem spominu.

Čebelarstva družina Bohinjska Bela
tajnik: Janez Markelj

KUPIM

stiskalnico za vosek in prazne rabljene AZ panje na devet satov. Ponudbe s ceno pošljite na naslov: Nared Stanko, Sentvid pri Stični 90, p. Sentvid pri Stični.

PRODAM

Sprejemam naročila za osmukalce s plastično osmukovalno mrežico in odprtimi nammi od 4,8 mm do 5,1 mm, po želji kupca. Oto Primožič, 63312 Prebold 39.

DO PINUS

Tovarna kemičnih izdelkov, Rače

proizvaja sredstva za varstvo rastlin pred boleznimi, sredstva za zatiranje rastlinskih škodljivcev, sredstva za uničevanje plevela ter mnoga druga.

Insekticidi — so sredstva za zatiranje škodljivih žuželk na sadnem drevju, vinski trti, poljedelskih kulturah, vrtovih in drugod.

Akaricidi — so sredstva za zatiranje rdečega pajka.

Fungicidi — preprečujejo nastanek in razvoj rastlinskih bolezni.

Herbicidi — so namenjeni za zatiranje plevela v vinogradih, sadovnjakih, na polju in še kje.

Specialna sredstva — proizvajamo zoper polže, bramorje, podgane, ščurke in za druge namene.